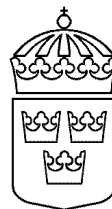


# Redogörelse till riksdagen 1995/96:NR1

Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten efter rådets 44:e session t.o.m. den 47:e sessionen



1995/96  
NR1

---

Nordiska rådet får härmed överlämna bifogade berättelse angående sin verksamhet efter den 44:e sessionen i Stockholm den 7–10 mars 1994 och till och med den 47:e sessionen i Kuopio den 13–15 november 1995.

Stockholm den 22 februari 1996

*Olof Johansson*

*Mats Åberg*

## Innehållsförteckning

1995/96:NR1

A. Inledning .....	4
B. Delegationen .....	5
C. Presidiet, utskotten och kommittéerna .....	7
C.1 Presidiet .....	7
C.2 Utskotten .....	7
C.2.1 Juridiska utskottet .....	7
C.2.2 Kulturutskottet .....	8
C.2.3 Socialutskottet .....	8
C.2.4 Ekonomiska utskottet .....	9
C.2.5 Miljöutskottet .....	10
C.2.6 Budgetutskottet .....	10
C.3 Kommittéer .....	11
C.3.1 Redaktionskommittén .....	11
C.3.2 Valkommittén .....	11
D. 45:e sessionen .....	11
D.1 Den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen och debatten .....	11
D.2 Antagna rekommendationer, yttranden och interna beslut .....	12
D.2.1 Presidiet .....	12
D.2.2 Juridiska utskottet .....	14
D.2.3 Socialutskottet .....	15
D.2.4 Miljöutskottet .....	16
D.2.5 Ekonomiska utskottet .....	17
D.2.6 Budgetutskottet .....	18
E. 46:e sessionen .....	20
E.1 Statsministrarnas redogörelse .....	20
E.2 Generaldebatten .....	22
E.3 Antagna rekommendationer, yttranden och interna beslut .....	22
E.3.1 Presidiet .....	22
E.3.2 Juridiska utskottet .....	25
E.3.3 Kulturutskottet .....	27
E.3.4 Socialutskottet .....	30
E.3.5 Miljöutskottet .....	32
E.3.6 Ekonomiska utskottet .....	34
E.3.7 Budgetutskottet .....	35
F. Nordiska rådets litteraturpris och musikpris .....	36
G. Nordiska rådets 5:e extra session .....	36
H. 47:e sessionen .....	38
H.1 Den utrikes- och säkerhetspolitiska debatten .....	38
H.2 Statsministrarnas redogörelse .....	41
H.3 Antagna rekommendationer och interna beslut .....	42
H.3.1 Presidiet .....	42
H.3.2 Juridiska utskottet .....	44
H.3.3 Kulturutskottet .....	45
H.3.4 Socialutskottet .....	48
H.3.5 Miljöutskottet .....	49

H.3.6 Budgetutskottet .....	53	1995/96:NR1
I. Nordiska rådets natur- och miljöpris .....	54	

## A. Inledning

Under den period denna redogörelse omfattar har Nordiska rådet fattat beslut om den mest omfattande omorganisationen i sin historia. Mot bakgrund av den nya situation som inträtt sedan förutom Danmark även Finland och Sverige samt Åland blivit medlemmar i EU, medan övriga nordiska länder respektive självstyrande områden är anknutna genom EES-avtalet eller i annan form, har rådet fattat beslut som innebär precisering av samarbetet och konkretisering av innehållet. Effektivt resursutnyttjande och stärkande av den nordiska dimensionen i europeiskt och annat internationellt samarbete har varit viktiga riktlinjer för reformarbetet.

Vid 45:e sessionen i Tromsö tillsattes en arbetsgrupp under ordförandeskap av Per Olof Håkansson, vilken till 46:e sessionen i Reykjavik framlade rapporten ”Nordiskt samarbete i en ny tid” som diskuterades vid sessionen och blev grundvalen för presidiets förslag om ny organisation och nytt arbetssätt för rådet, som antogs vid extrasessionen i Köpenhamn jämte ändringar av Helsingforsavtalet. Vid 47:e sessionen i Kuopio företog rådet erforderliga ändringar av sin arbetsordning. Hädanefter hålls endast en årlig session och därutöver temakonferenser m.m. som komplement för frågor av särskild politisk vikt.

Den radikalaste förändringen – och som för det löpande arbetet framöver får de största konsekvenserna – är att presidiet och plenarförsamlingen föreslog endast tre utskott för de tre geografiska huvudområdena/pelarna, nämligen ett Nordenutskott, ett närområdesutskott och ett Europautskott. Dessutom tillsattes en valkommitté och en kontrollkommitté. Val till utskott och kommittéer förrättades vid 47:e sessionen i Kuopio. Till ordförande i kontrollkommittén valdes Anita Johansson och till vice ordförande i Nordenutskottet Berit Oscarsson.

Den nya utskottsindelningen innebär både en koncentration till politiskt viktiga områden och en breddning av rådets verksamhet till närområdet och Europa. Samarbetet *inom Norden* bygger på och utvecklar den värdegemenskap som finns mellan alla nordiska folk och får sitt främsta uttryck i kulturell och språklig gemenskap och en likartad syn på demokrati, miljö och grundläggande sociala rättigheter. Viktigt är även att verka för att bevara fri rörlighet för personer mellan de nordiska länderna utöver EU/EES-reglerna, inklusive passfrihet, gemensam arbetsmarknad och social trygghet.

*Närområdesutskottet* skall behandla frågor om Östersjöregionen och Arktis inklusive Barentsområdet. Ett utbyggt samarbete med de baltiska staterna och nordvästra Ryssland är ett viktigt bidrag till stabilitet och demokrati i regionen. De nordiska länderna har ett särskilt ansvar för att en bärkraftig utveckling baseras på bl.a. ett ansvarsfullt utnyttjande av naturresurser och hänsynstagande till den unika miljön och urbefolkningarnas intressen i det arktiska området.

*Europautskottet* skall behandla frågor av betydelse i första hand för arbetet inom EU/EES, där de nordiska länderna har en värdegemenskap och sammanfallande intressen. Det nordiska samarbetet skall utgöra en plattform för initiativ i frågor där länderna önskar påverka den europeiska dagordningen. Samarbetet skall också kunna medverka till att göra uppföljningen av direk-

tiv och andra EU/EES-regelverk enhetlig. Vidare bör det nordiska samarbetet spela en roll som brygga mellan de nordiska länder som är medlemmar av Europeiska unionen och de som knyts till det europeiska samarbetet via EES-avtal eller andra avtal. Det nordiska samarbetet i dessa frågor bör även kunna utgöra en bro mellan Västeuropa och Nordens närområden.

Som en fortsättning på den utveckling som rått under flera år kommer *partigruppernas roll* i berednings- och beslutsprocessen att förstärkas. Partigrupperna nominerar enligt de nya reglerna till samtliga val som görs av plenarförsamlingen. Presidiets ställning som rådets ledningsorgan stärks.

Det betonas i rapporten som låg till grund för presidiets förslag att rätten att ta parlamentariska initiativ är en av hörnpelarna i Nordiska rådets verksamhet. Dessa borde koncentreras till de prioriterade samnordiska områdena för att skapa en aktiv och livaktig politisk debatt som kan återkopplas till och ge resultat tillbaka i de nationella parlamenten. De kriterier för nordisk nytta, som utgjort grunden för en genomgång av nordiska institutioner och projekt, borde enligt rapporten tillämpas även inom Nordiska rådets verksamhet vid beredningen av medlemsförslag och andra parlamentariska initiativ liksom vid behandlingen av planer och budget.

Sammanfattningsvis präglas de beslutade reformerna av rådets organisation och arbets sätt av en strävan till smidigare beredning, rationalisering och koncentration kring politiskt väsentliga frågor. Förändringarna gäller från den 1 januari 1996. Den nya situationen i och kring Norden innebär nya utmaningar, och Nordiska rådets medlemmar kan förutses använda sig av de nya arbetsformerna för att möta dessa.

## B. Delegationen

### Medlemmar

Riksdagen valde den 18 oktober 1994 medlemmar och suppleanter i Nordiska rådets svenska delegation för tiden fram till hösten 1995.

Till *medlemmar* utsågs Per Olof Håkansson (s), Jan Bergqvist (s), Carl Bildt (m), Anita Johansson (s), Berit Oscarsson (s), Sten Svensson (m), Nils T Svensson (s), Olof Johansson (c), Birthe Sörestedt (s), Arne Andersson (m), Elver Jonsson (fp), Yvonne Sandberg-Fries (s), Maggi Mikaelsson (v), Sinikka Bohlin (s), Inger Koch (m), Marianne Samuelsson (mp), Sven Hulterström (s), Kjell Nordström (s), Chris Heister (m) och Alf Svensson (kds).

Till *suppleanter* utsågs Håkan Strömberg (s), Margareta Israelsson (s), Henrik Landerholm (m), Kaj Larsson (s), Reynoldh Furustrand (s), Göthe Knutson (m), Bo Holmberg (s), Marianne Andersson (c), Marianne Carlström (s), Göte Jonsson (m), Anne Wibble (fp), Eva Johansson (s), Gudrun Schyman (v), Björn Kaaling (s), Christel Anderberg (m), Barbro Johansson (mp), Carin Lundberg (s), Per Erik Granström (s), Göran Lenmarker (m) och Inger Davidson (kds).

Vid riksdagens val till Nordiska rådet den 8 november 1995 lämnade medlemmarna Jan Bergqvist (s), Sinikka Bohlin (s), Kjell Nordström (s) och Sven Hulterström (s) delegationen och ersattes av Kaj Larsson (s), Margareta Israelsson (s), Berit Löfstedt (s) och Widar Andersson (s).

Nya suppleanter blev Sven Hulterström (s), Sinikka Bohlin (s), Eva Persson Sellin (s) och Björn von Sydow (s).

1995/96:NR1

## Möten

Delegationen har hållit 16 sammanträden sedan den 44:e sessionen. Diskussioner om Nordiska rådets framtida arbetsuppgifter, struktur och den nationella uppföljningen har präglat delegationens arbete under verksamhetsperioden. Särskilt har frågor rörande Nordiska rådet och delegationens uppgifter inför ett utvidgat europasamarbete behandlats. Bl.a. för att markera bandet mellan nordiska, europeiska och övriga internationella frågor har delegationens kansli förts till riksdagens internationella kansli och har samtidigt upphört som egen myndighet.

Delegationen har vid ett antal möten diskuterat Nordiska rådets organisation och arbetssätt, och en majoritet har därvid stött presidietts förslag och senare rådets beslut att det nordiska samarbetet bör koncentreras till de tre huvudområdena:

- samarbete inom Norden
- Norden och dess närområden
- Norden och Europa/EU/EES

Statsrådet Mats Hellström har, i egenskap av nordisk samarbetsminister, deltagit i ett antal delegationsmöten under verksamhetsperioden. Vid möte den 9 november 1995 redogjorde samarbetsministern för de viktigaste frågorna inför 47:e sessionen, och därvid framkom att ministerrådet i likhet med Nordiska rådet ägnat stor uppmärksamhet åt reformeringen av det nordiska samarbetet och koncentrerat samarbete kring frågor som Norden och Europa, närområdena och nordisk identitet.

Samarbetsministern redogjorde också för den politiska värderingen av verksamheten i de ca 40 samnordiska institutionerna med utgångspunkt i principen om nordisk nytta. I det förslag som framlagts hade särskilt beaktats huruvida institutionerna bidrog till att profilera Norden utåt samt om den nordiska samverkan bidrog till ökad kompetens på området i fråga. I samband med budgetarbetet för 1997 skall förslag framläggas om reformering på institutionsområdet och de budgetmässiga konsekvenserna härav.

## Arbetsutskott

Vid delegationens konstituerande möten den 20 oktober 1994 och den 9 november 1995 valdes Olof Johansson (c) till ordförande och Per Olof Håkansson (s) till vice ordförande.

Vid samma tillfällen valdes till medlemmar i delegationens arbetsutskott Olof Johansson (c), Per Olof Håkansson (s), Anita Johansson (s), Berit Oscarsson (s) och Sten Svensson (m).

Arbetsutskottet har hållit tio möten sedan 44:e sessionen och därvid bl.a. berett delegationens budget, andra ekonomiska frågor, sekretariatets organisation och personalärenden, valfrågor samt beslutat om utdelningen av Nordiska rådets journaliststipendium.

## C. Presidiet, utskotten och kommittéerna

1995/96:NR1

### C.1 Presidiet

Nordiska rådets presidium bestod under perioden av elva medlemmar. Svenska medlemmar har varit Per Olof Håkansson (s) och Elver Jonsson (fp).

Presidiet har hållit 14 möten mellan 44:e och 47:e sessionen. Två möten har ägt rum med statsministrarna, dels i samband med sessionen i Tromsö i november 1994, dels i samband med sessionen i Kuopio i november 1995. Vid det förstnämnda mötet diskuterades frågan om Nordiska rådet och dess framtid i ljuset av folkomröstningarna om medlemskap i den europeiska unionen. Vid det senare mötet diskuterades främst den då pågående reformprocessen inom det nordiska samarbetet och den rapport som framlagts om de nordiska institutionerna, "Nordisk nytta".

Det gångna verksamhetsåret har på det internationella planet varit mycket aktivt. Särskilt har Europafrågorna, i ökande grad, påverkat rådets arbete. Samarbetet med Baltikum och andra närområden har fortsatt prioriterats högt. Presidiet som har det övergripande ansvaret för internationella frågor har således haft kontakter med de tre baltiska staterna liksom med Europarådets parlamentariska församling och med Europaparlamentet. Vid ett möte den 15 oktober 1995 sammanträffade presidiet med de nordiska representanterna i EU:s reflektionsgrupp. Härvid informerades om förberedelserna inför regeringskonferensen 1996 och rollfördelningen mellan EU-parlamentet och de nationella parlamenten. Vidare diskuterades en utvidgning av Östersjösamarbetet liksom unionsmedborgarnas rättigheter. Den 8 december 1995 möttes Nordiska rådets och Europarådets presidier i Köpenhamn. Vid mötet diskuterades bl.a. utvidgning av Europarådet, det arktiska samarbetet inklusive Barentsregionen, samarbetet inom Nordens närområden och Europarådets antirasismkampanj.

I januari 1995 anordnade Nordiska rådets presidium en brett upplagd konferens, "Norden i FN – för fred och utveckling", med bl.a. FN:s generalsekreterare som inledningstalare. Konferensen, som samlade inemot 300 deltagare, leddes av rådets president Per Olof Håkansson. Den utgjorde den första begivenheten under FN:s 50-årsjubileum och blev till en betydelsefull markering av de nordiska ländernas intentioner att vidmakthålla traditionen av nära konsultation och samråd i internationella fora.

I september 1995 deltog företrädare för Nordiska rådets presidium och andra nordiska parlamentariker i den fjärde parlamentariska Östersjökonferensen på Bornholm. Huvudämnena var det gränsregionala samarbetet i Europa, demokrati och mänskliga rättigheter samt säkerhetspolitiska frågor i Östersjöområdet.

### C.2 Utskotten

#### C.2.1 Juridiska utskottet

En av utskottets mest omfattande arbetsuppgifter under perioden har varit jämställdhetsfrågorna, främst arbetet med ministerrådets program för jäm-

ställdhetssamarbetet i Norden 1995–2000 och deltagandet i Nordiskt Forum 1994 i Åbo. Inför Nordiskt Forum tog utskottet i samarbete med Nordiska ministerrådet initiativet till utarbetandet av boken "Norden – kvinnors paradiset?" som översattes till engelska och finska. Utskottet och Nordiska rådets presidium var representerade vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing i september 1995, och representanter för utskottet har deltagit i förberedande möten i Wien, Madrid och New York.

Utskottet har också prioriterat frågor om EU, bl.a. genom att avlägga ett besök i Europaparlamentet, EU-kommissionen och ESA (EES övervakningsmyndighet) i Bryssel i april 1994. Vid Europaparlamentet sammanträffade utskottet med två danska parlamentsmedlemmar och vid ESA med kommissionär Nic Grönvall.

Svenska medlemmar i juridiska utskottet har varit Arne Andersson (m), även ordförande, Maggi Mikaelsson (v) och Birthe Sörestedt (s).

### C.2.2 Kulturutskottet

Det framtida nordiska kultursamarbetet har varit den dominerande frågan på kulturutskottets dagordning under hela verksamhetsperioden. Den i 1994 års budget påbörjade nysatsningen på kultur, forskning och utbildning har fortsatt, och utskottet har högt prioriterat områden som barn och ungdom, Nordiska kulturfonden, språksamarbetet, medie- och filmsamarbetet, folkligt kultursamarbete samt nordisk profilering i Norden och Europa.

En höjdpunkt i den samnordiska verksamheten under året var avtalet om ömsesidigt tillträde till högre utbildning i Norden. Avtalet har aktivt understötts av kulturutskottet och vuxit fram i nära kontakt och konstruktiv samverkan mellan råd och ministerråd. Redan innan resultaten av höstens alla EU-omröstningar förelåg, kunde kulturutskottet lämna ett nordiskt bidrag till den europeiska agendan genom ett seminarium om "Norden, EU och öppenheten i förvaltningen" som hölls i Bryssel i oktober 1994. Norden kunde därmed markera sin närvaro och en gemensam hållning i en fråga som fick stor uppmärksamhet i nordiska medier.

Utskottets internationella verksamhet har också markerats genom ett seminarium om "Kulturutväxling mellan Norden och Baltikum". I seminariet deltog representanter från samtliga baltiska stater och från Europarådets kulturutskott. Några av seminariets teman var nordiskt-baltiskt kultursamarbete, kultur över gränserna och lagstiftning inom kultursektorn.

Svenska medlemmar i kulturutskottet har varit Berit Oscarsson (s), tillika ordförande, Marianne Samuelsson (mp) och Nils T Svensson (s).

### C.2.3 Socialutskottet

Socialutskottet har under året behandlat frågor bl.a. i samband med migrationen runt Östersjön. Härvid har utskottet haft nära kontakt med International Organization for Migration (IOM) i Helsingfors, och utskottets arbetsgrupp för FN-frågor har besökt IOM:s huvudkontor i Genève. Utskottet har understrukit att migrations-, flykting- och biståndsfrågor borde betraktas



utifrån ett helhetsperspektiv och engagerat sig för en nordisk samordning av migrations- och invandrarfrågor.

Utskottet anordnade en hearing om de handikappades levnadsvillkor den 10–11 maj i Oslo. Denna ledde till ett medlemsförslag om uppföljning av FN:s standardregler, som därefter också behandlats i utskottet.

Under året har utskottet haft att ta ställning till ett ministerrådsförslag om program för nordiskt social- och hälsovårdssamarbete åren 1995–2000. Inom samma område har utskottet behandlat ett medlemsförslag om en nordisk handlingsplan mot tobakens skadeverkningar, varvid redovisning erhållits bl.a. för planerna för genomförandet av den Nordiska cancerhandlingsplanen.

Utskottet har vidare behandlat ett ministerrådsförslag om samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet 1995–2000, varvid det bl.a. framhöll vikten av fortbildning och kompetensutveckling samt av åtgärder för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten och utsatta gruppers situation.

Utskottet har tillstyrkt två medlemsförslag om införande av en socialklausul i det nya frihandelsavtalet (WTO). Enligt utskottet borde de nordiska länderna i samverkan genom ILO, i dialog med WTO, söka utverka en koppling mellan internationell handel och arbetsnormer för mänskliga rättigheter, förbud mot barnarbete, frihet från tvångsarbete, frihet från diskriminering samt rätt till kollektivförhandlingar.

Socialutskottets arbetsgrupp för FN-frågor har i samband med utskottets representation vid ILO:s 81:a arbetskonferens den 13–17 juni 1994 i Genève avlagt studie- och uppföljningsbesök hos ECE, WHO och IOM. Vidare har arbetsgruppen för Baltikum och Östeuropa den 14–19 augusti 1994 företagit en studieresa i Lettland, Litauen och Kaliningrad för att bl.a. studera behovet av nordiska biståndsinsatser som t.ex. utbildning och fortbildning av socialpersonal. Arbetsgruppen för Europafrågor har deltagit i möten i Strasbourg och Bryssel den 27–30 september 1994.

Svenska medlemmar i socialutskottet har varit Yvonne Sandberg-Fries (s), Alf Svensson (kds) och Sten Svensson (m).

#### **C.2.4 Ekonomiska utskottet**

De viktigaste arbetsuppgifterna inom ekonomiska utskottets område har varit sysselsättningsfrågor, EU-frågor, energifrågor och förhållandet till de baltiska och centraleuropeiska länderna.

I utskottets regi hölls en nordisk sysselsättningskonferens i Lyngby (Danmark) den 11–12 april 1994, vars överläggningar publicerats i rapporten "Vad kan göras åt arbetslösheten?" (Nord 1994:17). I samband med konferensen höll utskottet ett möte med finansministrarna.

I början av 1995 anordnade utskottet tillsammans med miljöutskottet en gemensam konferens om energi och miljö med deltagare från Baltikum och Ryssland. Vad särskilt gäller förbindelserna med Baltikum arrangerade ekonomiska utskottet tillsammans med Baltiska församlingen ett seminarium i Tallinn den 2–3 december 1994 om egendomslagstiftning, privatisering och utländska investeringar i Baltikum. Ett medlemsförslag inom utskottet ut-

mytnade i en rekommendation om en riskkapitalfond för mindre företag i Baltikum.

Svenska medlemmar i ekonomiska utskottet har varit Jan Bergqvist (s), Carl Bildt (m) och Anita Johansson (s).

### C.2.5 Miljöutskottet

Miljöutskottet har under det gångna året fäst stor vikt vid begreppet sektorsintegrering, dvs. integrering av miljöarbetet i de olika samhällssektorerna. Utskottet har särskilt diskuterat den nordiska miljöstrategin och dess fortsatta revidering, bl.a. i fråga om samarbetet om klimatfrågor och behovet av ytterligare åtgärder för att minska utsläppen av CO<sub>2</sub> och andra drivhusgaser.

Utskottet har ägnat fortsatt uppmärksamhet åt samarbetet om Östersjöns rening, särskilt behovet av nordisk och nationell finansiering i samverkan med internationella finansieringsinstitut. Det har också verkat för införande av en nordisk delfinansiering som stimulans för att åstadkomma ytterligare nordisk, nationell och internationell finansiering och understrukit vikten av att den dialog som etablerats mellan miljö- och finanssektorn i fråga om miljöskydd i Nordens närområden fortsatte. Även förutsättningar för miljöåtgärder i Östeuropa har diskuterats liksom miljöutvecklingen i Barentsområdet och i Arktis.

Vidare har utskottet behandlat ett medlemsförslag om sakinformation om de nordiska ländernas skogstillgångar och skogsbruk samt väckt ett utskotts-förslag om upprättande av sektorvisa handlingsprogram för naturskydd. Utskottet har också deltagit i utformandet av ett ministerrådsförslag om inrättande av ett nordiskt miljö- och naturpris samt behandlat ett minister-rådsförslag om ett nytt nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995–1999.

Svenska medlemmar i miljöutskottet har varit Sinikka Bohlin (s), Chris Heister (m) och Olof Johansson (c).

### C.2.6 Budgetutskottet

Utskottet har under verksamhetsperioden behandlat ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet 1994. Vidare har utskottet redogjort för sin kontrolluppgift under 1994 och 1995 och därvid rekommenderat rådet att vidta de åtgärder som ansetts motiverade av utredningsresultaten. Dessutom har utskottet behandlat ministerrådets budgetförslag för 1995 och 1996 samt redogörelsen för planerna för det nordiska samarbetet.

De utökade befogenheterna för Nordiska rådet att inom ramen för budgeten göra omfördelningar har varit ett viktigt inslag i utskottets arbete och påverkat arbetsformerna. Budgetutskottet, som har det överordnade ansvaret för behandlingen av ministerrådets budgetförslag, har arbetat mycket med budgetproceduren och med koordineringen av partigruppernas och fackutskottens synpunkter.

Utskottet har i enlighet med sin uppgift att utöva rådets kontrollerande funktion granskat hur offentlighetsprincipen fungerar i nordiska organ. Vissa brister i tillämpningen kunde konstateras. Detta resulterade i ett utskotts-för-

slag där rådet bl.a. uppmanas att rekommendera ministerrådet att en ny bestämmelse införs i de nordiska institutionernas stadgar som anger att institutionen skall tillämpa de regler om offentlighet som gäller i det land institutionen är belägen.

Utskottet har också under verksamhetsperioden undersökt det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten. Även denna kontrolluppgift ledde till ett utskottsförslag. Här uppmanas rådet att anta ett internt beslut om att presidiet skall få i uppdrag att ansvara för processen att få en bättre koppling mellan det nordiska samarbetet – Nordiska rådet – och arbetet i de nationella parlamenten och de nationella partigrupperna. Vidare att de nordiska regeringarna skall informera om lagar och regler i de andra nordiska länderna i samband med att de nationella parlamenten behandlar lagpropositioner.

Svenska medlemmar i budgetutskottet har varit Sven Hulterström (s), Inger Koch (m) och Kjell Nordström (s).

### C.3 Kommittéer

#### C.3.1 Redaktionskommittén

Kommittén har under året på uppdrag av presidiet diskuterat en rapport om utvärdering och utveckling av Nordisk Kontakt. Rapporten ledde till att beslut togs om en ny layout för tidskriften. Vidare beslöts att genomföra en successiv innehållsmässig genomgång av tidskriften under 1995 då även rådets totala informations- och publikationsverksamhet granskades.

Svenska medlemmar i kommittén har varit Margareta Israelsson (s) och Sten Svensson (m).

#### C.3.2 Valkommittén

Enligt arbetsordningen för Nordiska rådet skall plenarförsamlingen vid sin första årliga session välja en valkommitté bestående av sju medlemmar. Valkommittén förbereder val som skall beslutas av plenarförsamlingen. Svensk medlem av valkommittén har varit Per Olof Håkansson (s).

## D. 45:e sessionen

### D.1 Den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen och debatten

Den utrikespolitiska redogörelsen framfördes av Islands utrikesminister *Jón Baldvin Hannibalsson*, som inledde med att påpeka att Tromsö kunde spela en viktig roll i utvecklingen av ett europeiskt regionalt samarbete i Barentsregionen, inte minst om fyra nordiska länder blev medlemmar av EU, vilket skulle medföra att EU:s tyngdpunkt skulle flyttas ett stort steg norrut med konsekvenser för unionens prioriteringar. Barentsrådet byggde bl.a. på de positiva erfarenheterna av fördelarna med samarbete mellan nordiska regeringar, parlament, fylken, kommuner, organisationer och enskilda. Barents-

rådet och Östersjörådet kunde förmedla dessa nordiska erfarenheter till när-områdena och skulle också kunna bilda en bro mellan Ryssland och EU.

De nordiska länderna skulle även genom EU aktivt arbeta för att Östersjö-länderna inte stod utanför de östeuropeiska ländernas integration med EU. Östersjörådet skulle kunna bli ett forum för återupprättande av det blomst-rande samarbete som historiskt funnits i Östersjöområdet och till slut också nått fram till Island. Det var viktigt att alla invånare i de baltiska länderna fick rättvisa möjligheter att uppfylla de krav som ställdes för att erhålla medborgarskap. Därför borde de nordiska länderna söka bistå de baltiska för att medverka till att alla som inte behärskade de nationella språken fick möjlig-heter att lära sig dessa och därmed blev berättigade till medborgarskap.

Nordiskt samarbete i internationella fora hade givit de nordiska länderna större inflytande på internationell politik än vad man egentligen kunde för-vänta. Det nordiska samarbetet hade sålunda gett goda resultat och blivit en förebild för samarbetet med andra länder. De nordiska länderna skulle i framtiden komma att använda mycken tid på samråd om saker som diskuteras inom EU.

*Per Olof Håkansson*, som presidiet talesman, erinrade om att, när det nordiska samarbetet institutionaliserades, präglades det av två ting som klart skilde det från allt annat internationellt samarbete. Initiativet och rådsstruk-turen var parlamentariska och organiserades så att det gavs ett stort, för att inte säga dominerande, utrymme för just parlamentariska initiativ. Det andra var att samarbetet formades som en dialog över nationsgränserna mellan parlamentariker och regeringsrepresentanter. Vid den kommande översynen av rådet ville han varmt förorda att man slog vakt om dessa två grundläg-gande principer. Utrymmet för parlamentariska initiativ och samverkan och dialog mellan parlamentariker och regeringsföreträdare var någonting man borde värna om.

Håkansson noterade att det fanns en kritik mot rådets sätt att fungera som handlade om mycket papper och många ord men brist på konkretisering och beslutskraft. Kritikerna förbisåg ofta nyttan av att parlamentariker och rege-ringsföreträdare hade en väl fungerande mötesplats. En helt annan sak var hur denna mötesplats för tagande av initiativ och för samtal skulle organise-ras och ledas, och här fanns det goda skäl att lyssna på innehållet i kritiken. Han ansåg att rådsorganisationen i framtiden alltmer borde ges formen av ett *råd*, ett samrådsorgan där man ”pratade ihop sig” om övergripande politiska mål.

Debatten i sin helhet återfinns i de tryckta protokollen från sessionen.

## D.2 Antagna rekommendationer, yttranden och interna beslut

### D.2.1 Presidiet

*Rekommendation nr 20/1994 angående program för det nordiska Europa-samarbetet (A 1071/p)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att i samråd med Nordiska rådet utföra en studie av centrala nordiska samarbetsfrågor i ett europeiskt perspektiv, och
- att utgående från detta arbete lägga fram ett förslag till program för det nordiska Europasamarbetet.

Presidiet konstaterade i sitt betänkande att diskussionen om det nordiska samarbetets roll, inriktning, substans och framtid hade intensifierats sedan förhandlingarna om ett medlemskap i EU hade slutförts och att Finland, Sverige och Norge stod inför de nationella folkomröstningarna om förhandlingsresultaten.

Förslagsställarna hade konstaterat att en kartläggning av nordiska samarbetsfrågor på längre sikt och i det europeiska perspektivet var av central betydelse för strävandena att hålla de nordiska länderna samlade i den europeiska utvecklingen. Europaprogrammet borde innehålla en detaljerad kartläggning av de sakfrågor som från en nordisk synpunkt var viktiga i ett europeiskt perspektiv, särskilt sådana övergripande frågor som Norden aktivt kunde driva inom ramarna för EU. Presidiet delade denna uppfattning och anslöt sig därför till kravet på att ett nytt Europaprogram utarbetades.

Presidiet betonade vikten av att den reform- och omvärderingsprocess som inleddes för några år sedan vidarefördes. Det var enligt presidiets mening ytterst angeläget att detta samarbete skedde i nära samråd mellan ministerrådet och rådet.

*Rekommendation nr 21/1994 angående rådets framtida struktur och arbetsuppgifter (A 1092/p)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

- att tillsammans med Nordiska rådets presidium utse en snabbt arbetande arbetsgrupp med uppgift att utarbeta förslag till en framtida struktur och arbetsuppgifter för Nordiska rådet.

Presidiet konstaterade i likhet med förslagsställarna att resultaten av folkomröstningarna om EU i Finland, Sverige och Norge skulle få betydelse för det nordiska samarbetets innehåll och former. Det nordiska samarbetet inom ramarna för Nordiska rådet och ministerrådet borde därför struktureras i förhållande till den situation som uppstod i Norden efter folkomröstningarna.

Presidiet anslöt sig även till förslagsställarnas syn på att de nordiska länderna hade en möjlighet att använda det etablerade nordiska samarbetet som en gemensam plattform inom ramarna för EU. Norden kunde, ansåg förslagsställarna, utvälja en rad olika teman, som man i samråd önskade sätta på den europeiska dagordningen.

Förslagsställarna betonade förutom samarbetets substansinnehåll även särskilt frågan om en nyvärdering av Nordiska rådets struktur och arbetsformer. Presidiet stödde förslagsställarnas åsikt att det var angeläget att i ljuset av den framtida europeiska utvecklingen revidera Nordiska rådets organisation, utskottsstruktur, sakbehandlingsprocedurer och den traditionella sessionsformen. Syftet var att skapa en ändamålsenlig organisationsstruktur i relation till den europeiska utvecklingen.

Presidiet konstaterade avslutningsvis att den reform- och omvärderingsprocess som inleddes för några år sedan borde vidareföras. Det var enligt presidiets mening ytterst angeläget att detta samarbete skedde i nära samråd med statsministrarna och ministerrådet.

*Rekommendation nr 22/1994 angående förstärkt Nordsjösamarbete (A 1076/p)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att kartlägga de arrangemang för regionalt samarbete som initierats om kring Nordsjön under de senaste åren såväl på regerings- som parlamentarisk nivå och även sådana som tillkommit genom privata initiativ
- att utgående från kartläggningen värdera hur ett regionalt samarbete runt Nordsjön inkluderande Skottland bäst kunde utvecklas i syfte att uppnå en ändamålsenlig arbets- och resursfördelning med övriga inom regionen fungerande samsamarbetsorgan
- att fortsätta arbetet för att ta till vara de nordiska intressena under förberedelserna för den 4:e Nordsjökonferensen i juni 1995.

I presidiets betänkande över medlemsförslaget anförs att Norden är en region i regionernas Europa. Det är därför viktigt att Norden bygger upp olika samsamarbetsmodeller med de närliggande regionerna runt Norden. Förutsättningarna för att utveckla Nordens samarbete med de närliggande regionerna krävde dock ett övergripande handlingsprogram. De nordiska resurserna är begränsade och kan inte effektivt utnyttjas utan en gemensam, heltäckande närområdesstrategi.

Mot bakgrund härav föreslog presidiet att ett utredningsarbete över de olika samsamarbetsnätverk som uppbyggts igångsattes. Det fanns i dag en överorganisering för en del av samsamarbetsregionerna. Denna kartläggning skulle tjäna som underlag för utvecklandet av ett Nordsjösamarbete.

Nordiska rådet hade bidragit till ett nära samarbete med Östersjöländerna. Samsamarbetet hade skett direkt mellan Nordiska rådet och närområdena eller inom ramen för Östersjösamarbetet. En modell för regionalt samarbete runt Nordsjön borde integreras till Nordiska rådets närområdessamarbete.

Den 4:e Nordsjökonferensen i juni 1995 var betydelsefull för ett effektiviserat miljösamarbete runt Nordsjön. Presidiet ansåg det viktigt att de nordiska regeringarna fortsatte sitt samarbete om förberedelserna inför konferensen.

## **D.2.2 Juridiska utskottet**

*Internt beslut nr 3/1995 om jämnare könsfördelning av Nordiska rådets förtroendeposter (A 1081/j)*

Nordiska rådet beslutar

- att de enskilda medlemsländerna eftersträvar en jämnare könsfördelning i själva rådet

att verka för att riktlinjerna för rådets valkommitté angående en jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter efterlevs i praxis

att verka för en jämnare könsfördelning av rådets olika chefstjänster.

Utskottet hänvisade i sitt betänkande bl.a. till ett statistiskt material som presenterats vid Nordiskt Forum i Åbo i augusti 1994 som belyste den köns-  
mässiga fördelningen av poster inom Nordiska rådet genom åren och som visade att man ej uppnått jämnare könsfördelning inom rådet trots att fler kvinnor än någonsin deltog aktivt i politiken. Sålunda var antalet kvinnor bland rådets presidenter genom åren endast 4 av 50. Presidiet bestod av 10 män och en kvinna, ekonomiska utskottet av 12 män och en kvinna och budgetutskottet av 11 män och 2 kvinnor. Ingen av chefstjänsterna vid presidiesekretariatet hade någonsin varit besatt med en kvinna.

### D.2.3 Socialutskottet

*Rekommendation nr 23/1994 angående program för nordiskt social- och hälsosamarbete 1995-2000 (B 145/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ministerrådsförslaget om ”Program för nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995–2000” i enlighet med ministerrådsförslag B 145/s samt med beaktande av de synpunkter som framförts av socialutskottet.

Socialutskottet noterade i sitt betänkande att det föreliggande programmet utformats mer operativt än det tidigare, varigenom också bättre förutsättningar skapats för uppföljning av programmet. En svaghet i programmet var emellertid oklarheten i fråga om strategier, aviserade insatser och kostnader för programmets genomförande. Utskottet efterlyste ett klarare samband mellan det långsiktiga samarbetsprogrammet och de treåriga budgetöverenskommelserna med sektorns institutioner.

Grundtanken i programmet att samarbetet måste resultera i nordiskt mervärde borde, enligt utskottet, kompletteras med en medvetenhet om att hanteringen av komplicerade samhällsfrågor ofta skedde i samverkan mellan flera nivåer och att den nordiska i vissa fall utgjorde den nivå där koordineringen kunde skötas mest effektivt. Utskottet underströk även ett positivt samband mellan ökad vikt vid informella nätverk och de formella samarbetsstrukturer som byggts upp i Norden och internationellt. Framför allt gällde det att skapa bättre villkor för redan etablerade kontakter och en bättre koordinering mellan samarbetssektorerna.

*Rekommendation nr 24/1994 angående migration under ordnade former (A 1063/s)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utveckla adekvata strategier för att förebygga och motverka en oreglerad migration österifrån mot Norden och lämna erforderligt finansiellt

stöd till IOM:s verksamhet för att underlätta migration under ordnade former

att i internationellt samarbete verka för nya flykting- och migrationspolitiska strategier som syftar till att migration sker under ordnade former.

Utskottet välkomnade att nordiska flykting-, bistånds- och migrationsorgan redan vidtagit en rad åtgärder för att förebygga och motverka en oreglerad folkflyttning mot Norden. Man var också enig om att den expertis som IOM besatt kunde bidra till en stabilisering av förhållandena kring Östersjön.

Enligt utskottet borde de allmänna riktlinjer kring asyl, migration och gränskontroll som länderna kring Östersjön enats om kunna bilda underlag för att utveckla strategier för kontroll av migrationen och främja denna under ordnade former.

Sammanfattningsvis underströk utskottet vikten av en helhetssyn i migrations- och flyktingpolitiken och behov av samordning av berörda politiska områden. En samordning av migrations- och flyktingfrågorna på nationellt och nordiskt plan var en förutsättning för ett slagkraftigt uppträdande i internationella sammanhang.

#### *Framställning nr 17/1994 angående nordisk alkoholpolitisk tidskrift*

*(A 1080/s)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att genom ekonomiska bidrag säkra utgivningen av en nordisk alkoholpolitisk tidskrift.

I ett utskottsförslag anförde socialutskottet att man ofta påtalat Nordiska ministerrådets och regeringarnas passiva hållning i alkoholfrågan och brist på åtgärder för att förverkliga WHO:s mål att minska alkoholkonsumtionen med 25 % till år 2000.

Utskottet underströk att målet för alkoholpolitiken fortsatt var att begränsa alkoholens skadeverkningar genom att sänka den totala alkoholkonsumtionen. Denna strategi byggde på kunskap om tillgänglighetens betydelse för totalkonsumtion och alkoholskador.

Utskottet såg det som värdefullt att det i det nordiska forskarsamfundet fanns ett forum för en nordisk alkoholdebatt, som också öppnade mot Europa och den internationella utvecklingen. Utskottet önskade därför säkerställa fortsatt utgivning av en nordisk alkoholpolitisk tidskrift.

#### **D.2.4 Miljöutskottet**

##### *Rekommendation nr 27/1994 angående samnordisk skogsinformation*

*(A 1072/m)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att ett samarbete etableras mellan de nordiska ländernas skogsnäringar, skogsmyndigheter och nationella och nordiska skogs-



forskningsorgan i syfte att ta fram saklig information om de nordiska ländernas skogstillgångar och skogsdrift.

1995/96:NR1

I sitt betänkande underströk miljöutskottet att skogsresurserna måste utnyttjas så att även framtida generationer kunde dra nytta av dem. Med hänvisning till Riokonferensen, där just bevarandet av skogarna varit ett av de mest centrala ämnena, fann utskottet det olyckligt att nordiskt skogsbruk på vissa håll i medierna framställdes som en plundring av resurserna. I likhet med remissinstanserna fann utskottet att man gick mot en bärkraftig utveckling av skogsbruket och att en saklig upplysning härom var behövlig. Sådana informationsåtgärder borde genomföras inte av statliga myndigheter utan av den nordiska skogsindustrin.

Utöver pågående samarbetsåtgärder mellan skogsnäringarna i Finland, Norge och Sverige borde samarbete inledas även med nationella och nordiska forskningsorgan rörande presentation av forskningsresultat. Vidare borde skogsbruksmyndigheterna samarbeta om presentation av kriterier för ett bärkraftigt skogsbruk.

#### **D.2.5 Ekonomiska utskottet**

*Rekommendation nr 25/1994 om handlingsplan för ökad sysselsättning (A 1067/e)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att man med en gemensam handlingsplan förstärker insatser för att öka sysselsättningen i Norden bl.a. genom att värdera de åtgärder som föreslagits i medlemsförslag A 1067/e om initiativ för ökad sysselsättning och genom att fortsätta lägga vikt vid rekommendation nr 26/1993 av Nordiska rådet.

Medlemsförslaget, väckt av den socialdemokratiska gruppen, innehöll en uppföljning av ett medlemsförslag 1993 om nordiskt initiativ för ökad sysselsättning, som tillsammans med förslag från de andra partigrupperna utmynnade i den ovan nämnda rekommendationen nr 26/1993. I denna rekommendation sammanställdes de olika yrkandena i medlemsförslagen utan egentligt ställningstagande av utskottet. Vänstergruppen hade i en reservation yrkat på förstärkning av den offentliga sektorn. I sitt betänkande över det nu aktuella medlemsförslaget hänvisar utskottet till detta betänkande och till att partigrupperna upprepar sina ståndpunkter i detta sammanhang. Utskottet hänvisar också till sitt yttrande över ministerrådets meddelande om den tidigare rekommendationen och till de många konstruktiva synpunkter som fördes fram vid rådets sysselsättningskonferens i Lyngby i april 1994.

Utskottet förutsatte att ministerrådet i sitt fortsatta arbete skulle lägga vikt vid de olika förslag som lagts fram och ansåg att element i det aktuella medlemsförslaget borde kunna utgöra konstruktiva bidrag i det löpande nordiska samordningsarbetet mot arbetslösheten. Arbetet för att minska och på sikt avskaffa arbetslösheten måste intensifieras och sikta till aktiv samverkan med andra internationella organisationer. De nordiska samarbetsorganen hade en mycket viktig uppgift i att delta i europeisk och internationell debatt

kring dessa frågor för att bidra till att den nordiska grundinställningen till sysselsättning, demokrati, miljöhänsyn m.m. fick genomslag i de åtgärder som direkt eller indirekt berörde de nordiska samhällena.

1995/96:NR1

*Rekommendation nr 26/1994 angående riskkapitalfond för Baltikum (A 1020/e)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka etableringen av en särskild riskkapitalfond på 10 miljoner ecu för att tillföra projekterings- och startkapital för mindreproduktionsföretag i de baltiska staterna.

I det utskottsförslag som var bakgrunden till rekommendationen erinrades om den allmänna uppslutningen kring Baltiska investeringsprogrammet (BIP) och övriga nordiska insatser för att bygga upp politiska och ekonomiska strukturer i Baltikum men att dessa borde kompletteras för att möta näringslivets behov av riskkapital. Utskottet fann det dokumenterat att det i de baltiska länderna fanns små utbyggnadsprojekt som hade ekonomisk utvecklingspotential på mellanlång sikt men som strandade på att det varken fanns medel till förprojekt eller till själva igångsättningen. Utskottet ansåg det inte lämpligt att ändra reglerna för BIP eller öronmärka särskilda medel inom t.ex. projektinvesteringsslånen (PIL) utan föreslog en särskild finansieringsordning för mindre företag, nämligen en särskild riskkapitalfond. Medlen till denna fond föreslogs komma från statsgaranterade insatser. Med statlig garanti i botten skulle fonden kunna fungera som brobyggare mellan lokala baltiska affärsintressen och nordiska industriföretag. En sådan fond borde kunna administreras av Nordiska investeringsbanken (NIB) men hållas klart avskild från NIB:s verksamhet.

#### **D.2.6 Budgetutskottet**

*Rekommendation nr 18/1994 angående plan och budget för det nordiska samarbetet 1995 (B 144/b och C 2)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att snarast efter samtliga folkomröstningar om EU, tillsammans med Nordiska rådet, finna formerna för det nordiska samarbetet utifrån den situation som råder efter det att resultaten från samtliga folkomröstningar om EU är kända. Nordiska rådet förutsätter att förslag och idéer presenteras vid statsministrarnas redogörelse vid Nordiska rådets session i Island
2. att i samarbete med Nordiska rådet, snarast efter EU-folkomröstningarna, föra en reell prioriteringsdiskussion utifrån den situation som det nordiska samarbetet då har att verka i. Särskilt följande aspekter skall belysas:
  - \* naturliga nordiska samarbetsområden i ett vidare internationellt perspektiv

- \* det nordiska samarbetets förhållande till det nationella arbetet i parlament, regeringar, myndigheter och institutioner
  - \* kraftfull prioritering på områdena miljöpolitik, sysselsättningspolitik och Nordens närområden
  - \* koncentration och synliggörande av samnordiska insatser
  - \* flexibilitet, för att stärka agerandet i aktuella frågor av stor politisk vikt
  - \* prövning av alternativa finansieringsmöjligheter
  - \* prövning av samtliga nordiska institutioner och projekt utifrån politiska prioriteringar
3. att ta hänsyn till ändringar som rådet föreslagit i budgeten för 1995
4. att följa den gemensamma tidsplanen för Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet som fastställts nedan för utarbetandet av planer och budget 1996.

Inledningsvis anförde budgetutskottet att det inte var meningsfullt att konkretisera planerna för det långsiktiga nordiska samarbetet innan resultaten från samtliga folkomröstningar om EU var kända. Budgetutskottet underströk dock vikten av att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet gemensamt snarast efter folkomröstningarna prövade det nordiska samarbetets innehåll och arbetsformer utifrån den situation rådet och ministerrådet då har att verka i.

Med hänvisning till den omorientering av det nordiska samarbetet som måste ske på grund av ändrade förutsättningar genom den pågående europa-integrationen med EES-avtal och kanske ytterligare medlemskap i EU ville budgetutskottet särskilt betona vikten av att en prioriteringsdiskussion för det nordiska samarbetet genomfördes. Den grundläggande tesen var härvidlag att det nordiska samarbetet var till nytta i ett vidare internationellt perspektiv.

Budgetutskottet konstaterade att budgetramen för 1995 var 706 MDKK. Därutöver fanns ca 18 MDKK i överskottsmedel från 1993. Utskottet framförde nedanstående generella kommentarer och synpunkter på budgetförslaget.

- \* Enligt budgetutskottets mening är kopplingen mellan, av ministerrådet angivna, prioriteringar i plan- och budgetdokument och den faktiska budgetutformningen bristfällig.
- \* Budgetutskottet anser det nödvändigt att i utarbetandet av planer och budget koncentrera resurserna till de politiskt högst prioriterade områdena, vilka rimligen förändras över tiden, i stället för att använda automatiska procentfördelningen.
- \* Vidare skulle budgetutskottet gärna sett att jämställdhetsaspekter beaktas konsekvent i plan- och budgetdokumenten. Detta är en brist som budgetutskottet förutsätter rättas till inför kommande år.

Avslutningsvis framförde utskottet synpunkter på plan- och budgetprocessen. Denna liksom relationen mellan rådet och ministerrådet borde effektiviseras så att en reell politisk diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser ägde rum i ett tidigt skede, förslagsvis inför vårsessionen.

*Rekommendation nr 19/1994 angående budgetutskottets kontrolluppgift: Offentlighetsprincipen i nordiska samarbetsorgan och internt beslut nr 2/1994 angående ändring i rådets arbetsordning rörande offentlighetsprincipen (A 1091/b)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ny bestämmelse införs i de nordiska institutionernas stadgar som anger att institutionen skall tillämpa de regler om offentlighet som gäller i det land institutionen är belägen.

I stadgarna införs även att överklagande görs till Nordiska ministerrådet som sista instans, om annat ej överenskommit.

Nordiska rådet antar nedanstående interna beslut

att ny bestämmelse införs i arbetsordningarna för Nordiska rådets presidie-sekretariat och Nordiska ministerrådssekretariatet och i de nordiska institutionernas stadgar som anger att inkommande och upprättade handlingar skall registreras.

Därutöver åligger det sekretariatet att förvara och arkivera handlingar så att offentlighetsprincipen kan tillämpas på ett effektivt sätt.

Budgetutskottet valde att som "kontrolluppgift 1993" granska hur offentlighetsprincipen tillämpades i nordiska samarbetsorgan. Utgångspunkten för studien var Helsingforsavtalets 43:e artikel "I det nordiska samarbetet bör största möjliga offentlighet iakttagas". Utvärderingen omfattade såväl Nordiska rådets presidiesekretariat och ministerrådssekretariatet som de nordiska institutionerna.

I utskottsförslaget konstaterades att offentlighetsprincipen var en viktig grund i det nordiska samarbetet. Det nordiska samarbetet skall karakteriseras av öppenhet och tillgänglighet för allmänhet och media. Det nordiska samarbetet borde vara en förebild när det gällde möjligheten till att ha öppenhet i internationellt samarbete.

## E. 46:e sessionen

### E.1 Statsministrarnas redogörelse

Statsministrarnas redogörelse presenterades av danske statsministern *Poul Nyrup Rasmussen* som konstaterade att varje land fått en ny roll i det nordiska samarbetet och att samarbetet också fått en ny roll. Det nordiska samarbetet hade alltid byggt på geografisk närhet, gemensam historia och språkförståelse över gränserna. Oavsett de nordiska ländernas olika vägar till det europeiska samarbetet hade de aldrig förut haft så nära och sammanfallande

intressen i förhållande till den europeiska utvecklingen. Detta gällde också Färöarna, Grönland och Åland. Huvuduppgifterna var att förnya det nordiska samarbetet så att man använde sina resurser på det som befolkningarna ansåg avgörande samt fler resurser på att göra nordiskt samarbete till en naturlig del av det europeiska samarbetet i vidare bemärkelse.

Sveriges, Finlands och Österrikes anslutning till EU hade banat vägen för medlemskap för Central- och Östeuropa samt de baltiska länderna. Detta var den viktigaste uppgiften för EU:s regeringskonferens 1996. De nordiska länderna fick inte låta detta historiska tillfälle gå Norden och Europa ur händerna. Just i denna avgörande period kunde och skulle Norden göra en särskild insats. Till de viktigaste uppgifterna inom EU hörde den höga arbetslösheten, och vid toppmötet i Köpenhamn hade grundvalarna dragits upp för kommissionens vitbok om tillväxt och sysselsättning. Den nordiska välfärdstanken skulle kunna ge ett avgörande bidrag till utvecklingen inom EU. De nordiska länderna skulle också kunna präglade EU:s utveckling mot öppenhet. Utan folkligt stöd kunde inget samarbete över gränserna bli en varaktig framgång.

Genom Östersjö- och Barentssamarbetet samverkade länderna över den tidigare öst-väst-gränsen. Detta regionala samarbete var ett viktigt sätt att stärka den politiska och ekonomiska utvecklingen i de nya demokratierna.

Nyrup Rasmussen berörde även reformgruppens rapport och framhöll att statsministrarna stött upplägget med samarbete kring tre pelare liksom principen om nordisk nytta som grundval för samarbetet. Man skulle stärka den nordiska samhörigheten genom att samlas kring just de fördelar som kunde uppnås genom samnordiska aktiviteter. En stark nordisk identitet inklusive språkgemenskapen var en viktig målsättning.

När EU/EES-direktiv skulle omformas till nationell lagstiftning var det naturligt att man genom utbyte av synpunkter och erfarenheter eftersträvade ensartad lagstiftning i de nordiska länderna. Nyrup Rasmussen redogjorde även för statsministrarnas deklaration med anledning av att Schengenavtalet skulle träda i kraft den 26 mars och att Danmark sökt anslutning. Statsministern underströk i sin förklaring att det var ett gemensamt ansvar att finna lösningar mellan å ena sidan Schengenavtalet och å andra sidan pass- och kontrollsamarbetet så att de grundläggande principerna om fri inresa och passfrihet för nordiska medborgare kunde upprätthållas i alla de nordiska länderna inom ramen för det vidare nordiska samarbetet.

Vad gällde förslagen om ändringar av Nordiska rådets struktur framhöll Nyrup Rasmussen att förslaget om förstärkning av partigrupperna, utskottsstruktur m.m. endast var parlamentarikernas ansvar, men han såg en parallell till partigrupperna i de nationella parlamenten och Europaparlamentet. Norden stod vid ett vägska. Antingen skulle man få se det nordiska samarbetet reducerat till vänskapliga sammankomster, eller också måste Nordiska rådet och ministerrådet ta på sig arbetet att ge ett nytt viktigt bidrag till den demokratiska utvecklingen i hela Europa.

## E.2 Generaldebatten

1995/96:NR1

Generaldebatten, som koncentrerades kring kommentarer och synpunkter angående statsministrarnas redogörelse och den s.k. reformgruppens rapport, inleddes av *Per Olof Håkansson* som presidiets talesman. Han sammanfattade reformgruppens syften som att skapa slagkraft åt de nordiska idéerna och det nordiska sättet att lösa problem. Reformgruppen föreslog att Nordiska rådet skulle vara kvar, att verksamheten skulle baseras på partigrupperna och att systemet med två sessioner skulle brytas upp. En session på hösten skulle kompletteras med specialsessioner för intressanta och nödvändiga ämnen. Dessutom skulle det kunna arrangeras temamöten för att fånga upp olika typer av intressen. Vidare skulle man ta vara på och utveckla det för internationell verksamhet unika att tvärs över ländergränser, partigränser och gränser mellan parlamentariker och ministrar ha en gemensam mötesplats för diskussion och beslut. Allt detta skulle hanteras inom ramen för en definition av nordisk nytta.

Statsminister *Ingvar Carlsson* erinrade om statsministrarnas möte och uttalande om passunionen och Schengensamarbetet som syftade till att tillgodose grundläggande nordiska krav inom ramen för ett vidare europeiskt samarbete. Det var viktigt att demonstrera denna nordiska enighet med de nya förutsättningar som gällde i Norden. Det var statsministrarnas självklara utgångspunkt att man inte skulle ha flera gränser i Norden. Det skulle vara helt fel signal att resa nya hinder i en tid med mer rörlighet och större öppenhet. Den innebar att alla de nordiska länderna ställde sig positiva till att medverka i Schengensamarbetet. Genom detta uttalande skulle man nu gemensamt söka en lösning som tillgodosåg både de nordiska ländernas och Schengenländernas intressen.

Med tre nordiska länder som medlemmar i EU och två nära anknutna genom EES-avtalet fick man en ny arena att driva gemensamma frågor. Detta gällde sådant som det globala engagemanget, den sociala välfärden, miljöpolitiken och regionalpolitiken liksom även den nordiska traditionen av öppenhet och folklig förankring av politiska beslut. För Norden kunde de nya förutsättningarna ligga till grund för en period av ökat nordiskt engagemang och samarbete.

Debatten i sin helhet återfinns i de tryckta protokollen från sessionen.

## E.3 Antagna rekommendationer, yttranden och interna beslut

### E.3.1 Presidiet

*Internt beslut nr 1 angående nordiskt samarbete i en ny tid och rekommendationerna nr 17/1995 och 18/1995 angående ändringar i Helsingforsavtalet respektive mål och prioriteringar för budget 1996 (A 1097/p och A 1102/p)*

Nordiska rådet antar följande interna beslut

att godkänna mål och prioriteringar i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" och huvuddragen i förslagen om samarbetets uppläggning och organisation

- att för den fortsatta konkretiseringen av förslagen ta utgångspunkt i vad som anges i rapporten
- att återkomma till Nordiska rådets 47:e session i Kuopio med en rapport om reformarbetets gång och med förslag till konkreta ändringar i rådets arbetsordning.

Nordiska rådet rekommenderar såväl Nordiska ministerrådet som de nordiska ländernas regeringar

- att i samråd med Nordiska rådets presidium utarbeta ett ministerrådsförslag om nödvändiga ändringar i Helsingforsavtalet till behandling vid Nordiska rådets 47:e session.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att lägga de mål och prioriteringar som föreslagits i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" till grund för utarbetandet av plan och budget för det nordiska samarbetet under 1996.

Vid möte den 15 november 1994 mellan de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium fattades beslut om att tillsätta en gemensam arbetsgrupp med uppgift att analysera det nordiska samarbetet i ljuset av de tre folkomröstningarna i Finland, Norge och Sverige om medlemskap i Europeiska unionen. Den 21 februari 1995 överlämnade arbetsgruppen sin rapport "Nordiskt samarbete i en ny tid" till sina uppdragsgivare. Rapporten överlämnades av rådets presidium till behandling vid 46:e sessionen i form av ett presidieförslag. Presidiet kunde för sin del godkänna rapportens mål och prioriteringar samt huvuddragen i förslagen om samarbetets uppläggning och organisation.

I presidieförslaget framfördes att även frågor om utrikes- och säkerhetspolitik var väl ägnade till behandling i Nordiska rådets verksamhet. Eftersom skilda synsätt redovisats i arbetsgruppens rapport var det nödvändigt att fortsätta analysen och debatten. Presidiet hade för avsikt att ta initiativ i detta syfte.

Presidiet hade även behandlat ett medlemsförslag om ett nordiskt informationskontor i Bryssel, men hade föreslagit rådet att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget. Med hänvisning till de förslag som lagts fram av den gemensamma arbetsgruppen konstaterade presidiet att försörjningen av information om EU-relaterade frågor borde kunna tillgodoses utan att ett särskilt nordiskt informationskontor inrättades i Bryssel.

*Rekommendation nr 19/1995 angående uppföljningen av Nordiska rådets FN-konferens (A 1101/p)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

- att notera och följa upp förslagen i slutdokumentet från Nordiska rådets FN-konferens i Helsingfors den 10–12 januari 1995 i samband med de allmänna strävandena att reformera FN och med en särskild inrikt-

ning på det sociala toppmötet 6–12 mars 1995 i Köpenhamn och den fjärde kvinnokonferensen 4–15 september 1995 i Beijing.

1995/96:NR1

I presidieförslaget anfördes att Nordiska rådet den 10–12 januari 1995 arrangerat en konferens, "Norden i FN – för fred och utveckling". Konferensen samlade ca 300 deltagare, bland dem nordiska statsministrar, utrikes-, försvars- och socialministrar, talmän och parlamentariker, representanter för internationella organisationer, forskare och nordiska tjänstemän samt representanter för diplomatiska kåren. Republiken Finlands president Martti Ahtisaari öppnade konferensen. FN:s generalsekreterare Boutros Boutros-Ghali var inledningstalare.

Konferensen var Nordiska rådets bidrag till FN:s 50-årsjubileum och det första större internationella evenemanget under jubileumsåret. Konferensens uppgift var att belysa hur Norden kan bistå FN att möta de utmaningar som organisationen nu står inför. Teman för konferensen var Norden, EU och FN, former för säkerhetsrådets verksamhet i framtiden, FN och kollektiv säkerhet och Nordens sociala engagemang inom FN.

*Internt beslut nr 2/1995 angående goodwill-ambassadörer (A 1088/p)*  
*Nordiska rådet anmodar presidiet*

att positivt överväga intentionerna i medlemsförslaget om nordiska goodwill-ambassadörer i ljuset av den pågående översynen av Nordiska rådets informations- och publikationsverksamhet.

I sitt betänkande över medlemsförslaget framförde presidiet att nordiska goodwill-ambassadörer skulle kunna utgöra ett viktigt instrument i arbetet med att göra nordiskt samarbete och dess resultat bättre känt, såväl bland den nordiska allmänheten som internationellt.

På presidiets uppdrag hade en översyn av Nordiska rådets informations- och publikationsverksamhet inletts bl.a. i syfte att söka precisera dess mål och effektivisera dess medel med sikte på att förbättra mediabilden av nordiskt samarbete. I den pågående översynen borde enligt presidiet intentionerna i medlemsförslaget om nordiska goodwill-ambassadörer positivt övervägas.

*Yttrande nr 1/1995 angående Nordiska ministerrådets meddelande om samarbete i det arktiska området (rek.nr. 31/1992)*

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

- att Nordiska ministerrådet, mot bakgrund av behandlingen vid 46:e sessionen, utarbetar ett ministerrådsförslag i form av ett program för det arktiska samarbetet,
- att arbetet sker i nära samarbete med Nordiska rådets organ och den arktiska samarbetskommittén och
- att förslaget till program bör föreläggas Nordiska rådet så att det kan behandlas vid den 47:e sessionen.



I samband med behandlingen av meddelandet om samarbetet i det arktiska området diskuterade presidiet även en av ministerrådet överlämnad rapport angående nordiskt samarbete i det arktiska området. Presidiet konstaterade härvid att det av tidsskäl inte varit möjligt att närmare behandla och värdera rapportens innehåll och de förslag som där framförts. Presidiet konstaterade vidare att rapporten inte närmare berörde de säkerhetspolitiska aspekterna och kärnkraftens civila och militära hantering i det arktiska området.

Med anledning härav ansåg presidiet det nödvändigt att fortsätta arbetet med ett handlingsprogram.

### **E.3.2 Juridiska utskottet**

*Rekommendation nr 1/1995 angående samarbetsprogram på jämställdhetsområdet 1995–2000 (B 146/j)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att anta ett nordiskt samarbetsprogram på jämställdhetsområdet 1995–2000, som årligen kompletteras med en handlingsplan utarbetad i samråd med Nordiska rådet
- att på ett tydligt sätt redogöra för samarbetsprogrammets finansiella konsekvenser.

Utskottet konstaterade i sitt betänkande, att ministerrådsförslaget ej i tillräcklig grad tog hänsyn till de mål och prioriteringar som utskottet tagit upp. Utskottet instämde i att det var en viktig uppgift för det nordiska jämställdhetsarbetet att utöva största möjliga inflytande på den europeiska utvecklingen men hänvisade samtidigt till EU:s handlingsplan för jämställdhet som på många områden gick djupare än ministerrådets förslag, även om man i praktiken i Norden kommit längre i jämställdhetsarbetet än i flera EU-länder. Utskottet efterlyste ett aviserat ministerrådsförslag om en nordisk institution för kvinno-, köns- och jämställdhetsforskning.

Trots sin kritik av ministerrådsförslagets ambitionsnivå ville utskottet inte motsätta sig att ministerrådet antog ett samarbetsprogram med i huvudsak föreslagen utformning men utgick från att ministerrådet i sitt fortsatta arbete tog hänsyn till utskottets synpunkter och att programmet årligen reviderades genom att nya insatser tillkom i enlighet med utskottets önskemål och i nära kontakt med utskottet.

*Rekommendation nr 2/1995 angående handlingsprogram för finansiella tjänster (B 149/j)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att anta förslaget till nordiskt handlingsprogram för finansiella tjänster och särskilt ta hänsyn till vad utskottet anfört angående insatser för dess förverkligande och de tillägg som utskottet anfört.

Utskottet fann att det föreslagna handlingsprogrammet gav en ny dimension åt det nordiska konsumentarbetet. Den europeiska samordningen av

reglerna genom EU respektive EES, som alla länderna skulle anpassa sig till, gav både anledning till problem och möjligheter till gemensam påverkan av reglerna i Europa.

Utskottet erinrade om att EU förberedde flera initiativ på konsumentområdet bl.a. om gränsöverskridande köp och om möjligheter till gruppatalan, som berörde det finansiella området. Det nordiska programmet innehöll en del som gick därutöver, nämligen insatser för att förebygga och avhjälpa skuldproblem, något som i dagens ekonomiska läge drabbade många konsumenter. Utskottet ville starkt understryka vikten av att man i Norden utbytte erfarenheter av skuldsanering och insatser för att förebygga att konsumenter hamnade i ohållbara skuldsituationer. Hit hörde utveckling av ekonomisk rådgivning på så decentraliserat plan att alla enskilda konsumenter nåddes och förstärkning av personlig ekonomi som ett läroämne i skolorna.

*Rekommendation nr 3/1995 angående förberedande arbetsgrupp inför FN:s kvinnokonferens i Beijing (A 1100/j)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att tillsätta en arbetsgrupp tillsammans med Nordiska rådet för att koordinera de nordiska förberedelserna inför FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing.

Utskottet erinrade om att Nordiskt Forum i Åbo i augusti 1994 blev ett ännu större evenemang än någon kunnat räkna med. Närmare 16 000 deltagare besökte olika seminarier, tematorg och kulturella arrangemang. I den officiella konferensen deltog mer än 300 politiker och tjänsteinnehavare.

Nordiskt Forums målsättning var att informera om och belysa olika aspekter på jämställdhetsfrågor, engagera nya grupper i jämställdhetsarbetet och att knyta kontakter mellan organisationer, grupper och enskilda personer i olika länder. Det nordiska samarbetet hade utvidgats till att omfatta även Baltikum. Forum blev en dialog mellan organisationer och beslutsfattare.

Det nordiska samarbetet fick via Nordiskt Forum en erkänd internationell plattform som föregångare i jämställdhetsfrågor. Erfarenheterna av Nordiskt Forum hade redan kommit till nytta vid ECE-regionens förberedande konferens inför kvinnokonferensen i Beijing i september 1995.

*Rekommendation nr 4/1995 angående nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter (A 1099/j)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att bistå de fem nordiska instituten för mänskliga rättigheter med att etablera ett informationsnätverk mellan centren så att det uppnås en gemensam nordisk nytta av samarbetet vad avser utarbetandet av upplysnings- och undervisningsmaterial, anordnande av konferenser, kurser, seminarier och högskoleuppehåll, utställningar och utnyttjande av elektroniska hjälpmedel.

Utskottet föreslog bistånd till inrättande av ett nätverk mellan de nationella institut som inrättats under senare år, nämligen Raoul Wallenberg Institutet för mänskliga rättigheter i Lund, Finlands Institut för mänskliga rättigheter vid Åbo akademi, det Danske Center för Menneskerettigheter, det Norske Institut för Menneskerettigheter och det Islandske Center for Menneskerettigheter. Dessa institut utgör tillsammans en resursstark och mångfasetterad forskarmiljö, som genom en samordnad forsknings- och informationsinsats kunde bli en ännu starkare påverkansfaktor i den nordiska och internationella debatten om mänskliga rättigheter. Ett nätverk enligt föreslagen modell skulle förmedla aktuellt vetande till organisationer och institutioner och till offentligheten för att öka förståelsen för att mänskliga rättigheter respekteras.

*Rekommendation nr 6/1995 angående nordiskt samarbete på havsrättsområdet (A 1006/j)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att utvidga det nordiska samarbetet vid Nordisk Institut for Sjøret i Oslo att även omfatta nordiskt samarbete på havsrättsområdet
2. att inrätta det erforderliga antalet tjänster för att utföra arbetsuppgifterna vid en nordisk samordning på havsrättsområdet
3. att tillse att det utöver nordiskt samarbete på havsrättsområdet sker en samordning även med de baltiska länderna och Nordens övriga närområden, i synnerhet Östersjöregionen.

Utskottet erinrade om att FN:s havsrättskonvention trätt i kraft 1996. En gemensam nordisk hållning och tolkning av konventionen var viktig för att främja erkännande av de enskilda nordiska ländernas särskilda intressen, internationellt och i förhållande till EU:s regler på havsrättsområdet. Ett samarbete på havsrättsområdet skulle underlätta samarbete med övriga Östersjöländer, särskilt de baltiska länderna och Polen.

*Medlemsförslag i övrigt*

På förslag av juridiska utskottet beslöt rådet att inte företa sig något med anledning av två medlemsförslag, nämligen:

- medlemsförslag om de självstyrande områdenas representation i nordiska organ (A 1074/j)
- medlemsförslag om samiskt medlemskap i Nordiska rådet (A 1078/j).

### **E.3.3 Kulturutskottet**

*Rekommendation nr 6/1995 angående hållningsskapande arbete för barn och unga via media (A 1098/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att ta initiativ till minst en årlig produktion av radio-, TV-program eller film som riktar sig mot målgruppen barn och ungdom och som använ-

der underhållning och en modern utformning i ett hållningsskapande arbete för att reducera och förebygga mobbning, våld, rasism och miss bruk av alkohol och narkotika bland barn och ungdom

- att värdera samnordiska initiativ för att reducera tillgången på TV-program och filmer med grova våldsinslag både i nationella TV-kanaler och kabelnät och i video- och dataspeldistributionen i de nordiska länderna.

I utskottsförslaget anfördes att många pekat på sambandet mellan bruket av våld i filmer, TV och datorspel och det ökade våldet i våra samhällen. I Norden har dessa problem nått en sådan omfattning att det krävdes åtgärder på alla nivåer. Barn- och ungdomsfrågor har hög prioritet inom kulturutskottets verksamhetsområde. Enligt utskottet var det i arbetet med barn och ungdom särskilt relevant att använda kulturpolitiska och konstnärliga uttrycksformer i det förebyggande arbetet mot alkohol- och narkotikamissbruk, rasism, mobbning och våld i samhället antingen det var i verkligheten eller i media som film, TV, eller datorspel. Utskottet ansåg att film, radio- och TV-mediet var speciellt ägnat att nå barn och ungdom som var stora konsumenter av sådana medier.

*Rekommendation nr 7/1995 angående Nordiska rådets musikpris och de självstyrda och samiska områdena (A 1073/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att utvärdera om nomineringsproceduren och stadgarna för musikpriset är så utformade att de på ett tillfredsställande sätt säkrar att kompositörer och musiker från de självstyrande områdena och det samiska området kan nomineras till Nordiska rådets musikpris. En ändring bör inte medföra en väsentlig ökning av musikprisets administrationskostnader.

Kulturutskottet konstaterade vid sin behandling av medlemsförslaget att såvitt gällde litteraturpriset får kandidater från de samiska och självstyrande områdena samma grundliga behandling av bedömningskommittén och den nordiska pressen som kandidaterna från resten av Norden. Fokuseringen på litteraturen från de mindre språkområdena har medfört att hela Norden fått kännedom om värdefull litteratur. En liknande procedur för musikpriset skulle få stor betydelse för musiklivet i de respektive samiska och självstyrande områdena. Kulturutskottet ansåg därför att musikprisets nomineringsprocedur och stadgar skulle utvärderas i syfte att säkra nomineringsmöjligheten för kandidater från ovan nämnda områden.

*Rekommendation nr 8/1995 angående förstärkt litteratursamarbete i Norden (A 1082/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att initiera en snabb utredning om det framtida litteratursamarbetet i Norden och bl.a. värdera:

- förutsättningarna för en snabbare utgivning av nominerade verk på de andra nordiska språken, varvid särskild uppmärksamhet bör ägnas de färöiska, grönländska och samiska språkområdena,
- möjligheterna att få ut det prisbelönade verket på något av världsspråken.

I sitt betänkande över medlemsförslaget framförde utskottet att litteraturen var ett av de främsta medlen för ökad kunskap mellan de nordiska folken. Med litteraturens hjälp har den nordiska samhörigheten och språkgemenskapen främjats. Enligt utskottets mening behövdes särskilda åtgärder för att öka spridningen av litteratur i Norden. Främst gällde det översättningar av böcker från de små språkområdena – Grönland, Färöarna, Island och Same-land – till svenska, norska eller danska men även till och från finska.

*Rekommendation nr 9/1995 angående Orkester Norden (A 1098/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att avsätta ett årligt driftstillskott till Orkester Norden över två år, DKK 500 000 per år, under förutsättning att initiativtagarna praktiskt och ekonomiskt fortsätter driften av orkestern som under provperioden 1993–1995
2. att uppdra åt NOMUS att före den 1 augusti 1995 framlägga en framtida organisationsmodell med finansieringsplan för Orkester Norden
3. att värdera ett framtida årligt driftstillskott till Orkester Norden mot bakgrund av den av NOMUS framlagda organisationsmodellen och finansieringsplanen.

Kulturutskottet uttalade i sitt betänkande att det generellt inte var önskvärt att etablera flera permanenta institutioner med finansiering från den nordiska budgeten. Det fanns emellertid flera kulturpolitiska skäl för att stödja en vidare drift och utveckling av Orkester Norden. Ett av skälen var enligt utskottet att Orkester Norden bidrog till att skapa ett nätverk mellan musiker i alla de nordiska länderna och de självstyrande områdena. Därtill kom att tanken med Orkester Norden omfattade flera av målsättningarna i nysättningsprogrammet på kulturområdet i det nordiska samarbetet. Kulturutskottet ansåg att det på sikt var möjligt att bidra till en vidare drift och utveckling av Orkester Norden genom ett årligt driftstillskott förutsatt att det skapades en konstnärlig och ekonomiskt försvarbar driftsmodell.

*Rekommendation nr 10/1995 angående blockstöd till de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer (A 1093/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att vidta åtgärder för att blockanslaget till de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer bibehålls även efter år 1995.

Folkrörelserna och deras bildningsorganisationer är enligt kulturutskottet av avgörande betydelse för att utveckla och vidmakthålla ett folkligt inflytande i samhället. Kulturutskottet konstaterade i sitt betänkande över medlemsförslaget att Nordiska rådet gett hög prioritet åt målsättningen att ”stärka verksamhetsformer som är till för att öka den nordiska kulturgemenskapen och den nordiska identiteten”. I den nordiska identiteten spelar folkrörelserna och deras bildningsorganisationer en central roll. Utskottet framhöll att om det nordiska samarbetet skall stärkas och förbättras behövs folkrörelsernas aktiva medverkan. Sedan flera år har de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer fått ekonomiskt stöd ur den nordiska budgeten för sitt folkbildnings- och vuxenstudiesamarbete genom en speciell blockbeviljning. Enligt utskottet borde denna form av stöd fortsätta även efter 1995.

*Rekommendation nr 11/1995 angående nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU (A 1095/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att utarbeta en nordisk strategi för ökad öppenhet inom EU
2. att på basis av en gemensam nordisk strategi verka för en öppen förvaltningskultur inom EU/EES som är förenlig med centrala nordiska principer på detta område.

Utskottet framhöll i sitt betänkande att en öppen förvaltningskultur var av stor betydelse för de nordiska länderna och byggde på principer som var värdefulla för vår kultur. De gemensamma grunderna i förvaltningen utgjorde en del av vår kulturgemenskap. Både nationellt och nordiskt hade offentlighetsprincipen ett starkt stöd. Utskottet konstaterade att för det nordiska samarbetets del slog Helsingforsavtalet klart fast att största möjliga offentlighet skall iaktas i det nordiska samarbetet. Utskottet ansåg att de nordiska länderna kunde bidra med värdefulla erfarenheter på europeiskt plan, inte minst därför att medborgarnas lagliga rätt att få information var betydligt större i Norden.

*Medlemsförslag i övrigt*

Kulturutskottet hade dessutom haft att behandla två medlemsförslag som inte föranlett någon åtgärd från rådets sida:

- Medlemsförslag om ett Nordens Hus i Göteborg (A 1083/k)
- Medlemsförslag om nordiskt samarbete inom små hantverksområden (A 1084/k)

#### **E.3.4 Socialutskottet**

*Rekommendation nr 20/1995 angående program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet (B 148/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ”Program for Nordisk Ministerråds Samarbejde på Arbejds-  
markeds- og Arbejds miljøområdet 1995-2000” i enlighet med minister  
rådsförslag B 148/s samt med beaktande av de synpunkter som  
framförts av socialutskottet.

Behovet av nytänkande kring åtgärder lämpade för nordiskt samarbete var,  
enligt socialutskottets mening, en bra utgångspunkt för programmet, om man  
samtidigt var medveten om att hanteringen av många komplicerade samhälls-  
frågor fick ske i samverkan på den nivå där koordineringen kunde skötas  
mest effektivt.

Utskottet instämde i behovet av samordning av de nordiska insatserna för  
ökad sysselsättning, erfarenhetsutbyte om sysselsättningsfrämjande åtgärder  
och diskussioner om hur den nordiska arbetsmarknaden kunde fungera bättre  
i framtiden. Särskilt uppmanade utskottet ministerrådet att fortsatt prioritera  
insatser vad gällde ungdomsarbetslösheten och situationen för andra socialt  
utsatta grupper.

*Rekommendation nr 21/1995 angående förstärkta hälsopolitiska insatser  
mot tobaksrökning (A 1069/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet och de nordiska län-  
derns regeringar

att i sitt hälsopolitiska arbete på nationellt, nordiskt och internationellt  
plan särskilt prioritera tobaksförebyggande insatser.

Socialutskottet framhöll i sitt betänkande att information, upplysning, under-  
visning och forskning var allt viktigare faktorer i det tobaksförebyggande  
arbetet och instämde med förslagsställarna att förebyggande insatser främst  
borde riktas till ungdomsgrupperna. Även enhetliga regler om försäljning av  
tobak, tobaksreklam och rökfria miljöer skulle kunna bidra till minskad  
rökning i våra länder.

Enligt utskottet borde det tobaksförebyggande arbetet bättre kopplas ihop  
med det allmänna folkhälsoarbetet och kampen mot tobaksrökningen priori-  
teras högt i det sjukdomsförebyggande arbetet på nationellt, nordiskt och  
internationellt plan.

En ökad nordisk samverkan på området kunde, enligt utskottets mening,  
bidra till att undvika dubbelarbete, konkretisera insatser och utveckla meto-  
der för att förbättra folkhälsan i våra länder.

*Rekommendation nr 22/1995 angående funktionshindrades situation och  
levnadsvillkor i Norden (A 1094/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med utgångspunkt i FN:s standardregler göra en utvärdering av funk-  
tionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden.

Socialutskottet framhöll i sitt utskotts förslag att det fanns stort intresse värld-  
den över för FN:s standardregler för handikappolitiken, ”Standard Rules on

the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities”, 1993, liksom för FN:s system för implementering och rapportering.

1995/96:NR1

Även om de nordiska länderna kommit jämförelsevis långt på handikappområdet kunde, enligt utskottet, standardreglerna vara ett stöd i en nordisk vidareutveckling. Särskilt gällde detta en utvärdering av de funktionshindrades situation och ekonomiska levnadsvillkor samt åtgärder för att förverkliga ett mer öppet och tillgängligt samhälle. Utskottet gav härvid sitt stöd till av Nordiska socialstatistikkommittén (NOSOSKO) planerade studier av de funktionshindrades och de äldres levnadsvillkor i Norden.

#### *Medlemsförslag i övrigt*

Socialutskottet hade dessutom haft att behandla ett medlemsförslag som inte föranledde någon åtgärd från rådets sida nämligen

- A 1085/s om ökade insatser på folkhälsoområdet.

### **E.3.5 Miljöutskottet**

*Rekommendation nr 12/1995 angående nordisk sektorsintegrering av naturvård (A 1104/m)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att, med beaktande av vad som framförs i rådsdebatten samt vad som framförs i detta utskottsförslag, i revideringen av den nordiska miljöstrategin förstärka arbetet med att åstadkomma gemensamt upprättade sektorsvisa handlingsprogram för naturskydd.

I anledning av Nordiska rådets yttrande över Nordiska ministerrådets redogörelse om planerna för det nordiska samarbetet (C 2/1991) beträffande en nordisk handlingsplan för naturvård var inom Nordiska ministerrådet upprättat ett arbetsunderlag om nordisk naturvårdspolitik. Detta låg till grund för ett förslag från miljöutskottet om nordisk sektorsintegrering av naturvård.

Utskottet framhöll i förslaget att man stödde arbetsunderlagets principer för nordiskt samarbete om naturvård, vilka återspeglade befolkningarnas stora naturintresse och breda uppslutning kring naturskyddsåtgärder. Naturvårdsarbetet borde bedrivas i samklang med befolkningarnas frivilligarbete och bl.a. syfta till att naturen säkrades som källa till friluftsliv och rekreation. Det nordiska samarbetet skulle få en utvecklande effekt genom ambitionen att länderna utifrån respektive förutsättningar borde söka komma på nivå med det nordiska land som kommit längst, enligt utskottet. Genom nordisk samverkan skulle även möjligheterna öka att driva på ett genomförande av konventionen om biologisk mångfald.

Utskottet underströk särskilt att i en aktiv miljövärd måste ansvaret för miljöfrågornas integrering läggas på de olika samhällssektorerna. Naturvårdsintressena måste speglas inte bara i naturvårdsmyndigheternas arbete utan framför allt i respektive sektorspolicy såsom för friluftsliv, skogsbruk, jordbruk, rendrift och annan extensiv betesdrift, jakt, fiske och akvakultur, urbanisering och turism samt vid etablering av infrastrukturåtgärningar.



Miljökonsekvensanalyser borde härvid ges en viktig roll och sektorer som inte upprättat gemensamma miljöprogram med miljösektorn uppmanas att snarast göra detta, enligt utskottet.

Till förslaget hade fogats ett särskilt yttrande av medlemmen Chris Heister (m).

*Rekommendation nr 13/1995 angående inrättande av Nordiska rådets natur- och miljöpris (B 150/m)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inrätta ett årligt nordiskt pris, kallat Nordiska rådets natur- och miljöpris, i enlighet med ministerrådsförslag B 150/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

Miljöutskottet framhöll i sitt betänkande att utskottet med de nordiska miljöministrarna hade diskuterat inrättande av ett natur- och miljöpris och att utkast till stadgar hade tagits fram gemensamt.

Utskottet underströk också enighet med ministerrådet om att det fanns goda motiv för att styrka de nordiska befolkningarnas kännedom om natur- och miljöarbetet i Norden. Ett natur- och miljöpris kunde fylla en positiv funktion som en signal att miljöfrågor prioriterades i det nordiska samarbetet.

Enligt utskottet borde priset, som föreslagits utdelas årligen till företag, organisation, medium eller person som i sin verksamhet integrerat hänsyn till eller gjort en extraordinär insats för naturen och miljön, utdelas första gången vid 47:e sessionen i Kuopio. Med hänsyn till den pågående utredningen om inriktning och utformning av det nordiska samarbetet tog utskottet inte ställning till om priset i framtiden borde finansieras nordiskt eller nationellt, ej heller om tidpunkten för framtida utdelningar.

*Rekommendation nr 14/1995 angående regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995–1999 (B 147/m)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ett nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995–1999 i enlighet med ministerrådsförslag B 147/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

Miljöutskottet fann, trots den efter folkomröstningarna nya samarbetssituationen, att programmets motiv för ett nordiskt samarbete om regionalpolitik fortsatt var gångbara. Med hänvisning till pågående förändringsprocesser och till ländernas likartade grundförutsättningar fann utskottet att behoven av forskning och utveckling kunde dra fördel av ett nordiskt regionalpolitiskt samarbete i stramare former. Utskottet delade NordREFO:s uppfattning att en ny territoriell forskningsmodell borde utvecklas, som tog till vara stor-samhällets resurser samtidigt som den gav utrymme för autonoma tillväxtprocesser. En sådan modell borde karakteriseras av satsningar och inte av bidrag i linje med nuvarande ambition att tillvarata regionernas egna tillväxt-

krafter. Ett annat lämpligt forskningsområde, enligt utskottets mening, var den nya informations- och kommunikationsteknologins möjligheter för och effekter på regionutvecklingen.

Vidare menade utskottet att möjligheter till samverkan mellan regioner inom EU och regioner i Norden borde analyseras.

Sammanfattningsvis tillstyrkte utskottet programmets tyngd vid kunskapsuppbyggnad, aktivt sektorssamarbete samt utveckling av det gränsregionala och regionsamarbetet i Norden, mellan Norden och EU samt mellan Norden och närområdena i öst. Med hänsyn till den pågående utredningen om inriktning och utformning av det nordiska samarbetet tog utskottet emellertid inte ställning till om aktiviteter som förutsatte budgetmedel borde finansieras nordiskt eller nationellt.

### **E.3.6 Ekonomiska utskottet**

*Rekommendation nr 15/1995 angående plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO (A 1075/e och A 1077/e)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utarbeta en plan för hur man på lämpligaste sätt kan samarbeta för att främja bästa möjliga sociala och miljömässiga förhållanden i de länder vi har som handelspartner, bl.a. genom att undersöka hur man bäst kan införa social- och miljöklausuler i WTO och genom att säkra nära samordning av dessa frågor med arbetet i t.ex. ILO och OECD.

Utskottet utarbetade ett gemensamt betänkande över två medlemsförslag, ett om införande av en socialklausul i det nya frihandelsavtalet (WTO), (A 1075/e), och ett om inarbetande av miljö- och socialklausuler i GATT-avtalet samt ekonomisk kompensation för u-länderna, (A 1077/e).

Utskottet noterade att förslagen tog upp komplicerade ämnesområden som icke sammanföll, handelspolitik å ena sidan och sociallagstiftning och miljöpolitik å den andra, och att det fanns helt olika uppfattningar mellan olika länder om vad som är socialt och moraliskt rättfärdigt respektive legitima miljökrav och vad som betraktas som förtäckt protektionism. För att ett frihandelssystem skulle kunna fungera var det viktigt att ha ett fast och förutsebart regelverk som inte diskriminerade några länder samt en myndighet som övervakade dessa spelregler. Utskottet ansåg det vara i alla länders, inte minst u-ländernas, intresse att man uppmuntrades att lägga om produktionsprocedurerna så att sociala och miljömässiga förhållanden gynnades. Det var därför viktigt att de nordiska länderna sökte vara föregångsländer i berörda internationella samarbetsorganisationer.

*Rekommendation nr 16/1995 angående åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering (A 1079/e)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att kartlägga nuvarande styrmedel i de nordiska länderna när det gäller kvinnor som önskar etablera egen näringsverksamhet och på grundval

härav föreslå åtgärder som kan förbättra kvinnors möjligheter att etablera och driva företag.

Utskottet noterade att förslaget kunde ses från två utgångspunkter, dels önskan att öka antalet kvinnor bland företagare, dels önskan att pröva alla medel att skapa ekonomisk tillväxt och därmed fler arbetsplatser. Inför risken att man skulle möta nästa lågkonjunktur med en högre arbetslöshet än man historiskt sett varit van vid i Norden borde åtgärder sättas in mot särskilt den strukturellt betingade arbetslösheten. Lågkonjunkturen och inskränkningarna i den offentliga sektorn hade särskilt hårt drabbat kvinnliga anställda. Det fanns därför behov av förstärkta insatser för att skapa arbetsplatser för kvinnor utanför den offentliga sektorn.

Av remissuttalandena framgick att det i de nordiska länderna fanns större eller mindre program för att utöka andelen av kvinnliga företagare. Speciellt nyttigt skulle det vara att få kunskap över landgränserna om vilka erfarenheter man haft av olika insatser. Utskottet fann därför att man borde samla och systematisera de erfarenheter och den kunskap som fanns i Norden.

### **E.3.7 Budgetutskottet**

*Yttrande nr 2/1995 angående Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet 1994 (C 1)*

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att beakta de synpunkter som framförs i budgetutskottets betänkande inkl. bifogade yttranden från fackutskotten.

Budgetutskottet anförde i sitt betänkande över ministerrådets verksamhetsberättelse att det nordiska samarbetet under 1994 präglats av den brytningstid som samarbetet befinner sig i genom de tre EU-folkomröstningarna i Finland, Norge och Sverige och att det fr.o.m. 1995 finns tre nordiska medlemmar i den europeiska unionen.

Vid rådets session i Tromsö i november 1994 hade en för rådet och ministerrådet gemensam arbetsgrupp tillsatts för att i ljuset av resultaten av de tre folkomröstningarna komma med förslag till förnyelse, modernisering och rationalisering av det nordiska samarbetet. Gruppens arbete skulle utgöra underlag för diskussion och beslut vid rådets vårsession 1995.

Under 1994 hade tre områden särskilt prioriterats, och utskottet uppehöll sig särskilt kring dessa i sitt betänkande. De tre prioriterade områdena var Nordens närområden, sysselsättningspolitik och miljöpolitik. Utskottet konstaterade att insatserna i Nordens närområden intensifierats och att denna satsning följdes upp under 1995 med ytterligare 50 MDKK i ministerrådets budget. Även sysselsättningsproblematiken i de nordiska länderna hade fått ökad uppmärksamhet, särskilt problemen med den höga ungdomsarbetslösheten och dess konsekvenser den förde med sig.

En miljöstrategi hade utarbetats, och en särskild grupp med uppgift att lägga fram konkreta förslag till miljöinsatser i Nordens närområden skulle under våren 1995 vara klar med sitt arbete.

Avslutningsvis anförde budgetutskottet att utvecklingen visat att det nordiska samarbetet inte var ett alternativ utan en del av ett bredare europeiskt samarbete. Det var därför av betydelse att sambanden mellan den nationella, den nordiska och europeiska nivån stärktes för att säkerställa att frågor hanterades i rätt sammanhang och för att undvika dubbelarbete. Samarbetet skall vara till nytta för medborgarna och stärka den nordiska gemenskapen. Koncentration, effektivt resursutnyttjande och stärkande av den nordiska dimensionen – utifrån nordisk värdegemenskap – i europeiskt samarbete var av stor betydelse framöver. För att detta skulle kunna omsättas i praktiken krävdes att det nordiska samarbetet förnyades och förenklades och blev mer effektivt och resultatorienterat med en tydlig partipolitiserings och stark koppling till arbetet i de nationella nordiska parlamenten.

## F. Nordiska rådets litteraturpris och musikpris

Vid en högtidlighet i Reykjavik den 28 februari 1995 utdelades Nordiska rådets litteraturpris och musikpris om 350 000 danska kronor vardera.

Litteraturpriset tilldelades den isländske författaren Einar Már Guðmundsson för romanen "Universums änglar" med motiveringen:

"Genom poetisk galenskap upplevs civilisationen och världen i mentalpatientens inre. Humorn framhäver allvaret, naiviteten ironin. Romanen öppnar mot insikt i den verklighet som vi har vant oss vid att kalla normal."

Musikpriset tilldelades den svenske professorn Eric Ericson med följande motivering:

"Enastående gärning att med unik nordisk och internationellt stilbildande körbehandling förnya såväl den nordiska körsången som körlivet. Samtidigt som han skapar framväxt av nya körverk sprider han även nytt ljus över den äldre repertoaren. De Ericsonska ringarna på vattnet når ständigt nya stränder och oförtrutet fortsätter han söka nya mål."

## G. Nordiska rådets 5:e extra session

*Rekommendation nr 23/1995 angående ändringar i Helsingforsavtalet och interna beslut nr 3/1995 angående ny organisation och nytt arbetsätt för Nordiska rådet samt nr 4/1995 angående ändringar i rådets arbetsordning (A 1117/p, A 1116/p och B 152/p)*

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige

att vidtaga de ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 2, 48, 51, 52, 53, 54 och 55 som framgår av bilaga 3 till presidieförslag A 1117/p.

Nordiska rådet antar följande interna beslut:

att, med avslag på medlemsförslaget A 1116/p, godkänna presidiets förslag till ny organisation och nytt arbetsätt för Nordiska rådet.

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

1995/96:NR1

att återkomma till Nordiska rådets 47:e session i Kuopio med förslag till ändringar i rådets arbetsordning m.m. på grundval av rådets beslut under 5:e extra sessionen om ny organisation och nytt arbetssätt och om ändring i Helsingforsavtalet.

Vid sessionen i Reykjavik i mars 1995 lade Nordiska rådet grunden för förnyelse och utveckling av det nordiska samarbetet genom att anta det politiska innehållet i rapporten ”Nordiskt samarbete i en ny tid”. Samarbetet skall enligt beslutet förnyas, moderniseras och rationaliseras samtidigt som innehållet koncentreras. Det nordiska samarbetet skulle inte ses som ett alternativ till, utan som en del av ett bredare europeiskt samarbete. Det var därför nödvändigt att sambandet mellan den nationella, den nordiska och europeiska nivån stärktes för att frågor skulle hanteras i rätt sammanhang och för att undvika dubbelarbete. Vidareutvecklingen av rådets organisation och arbetssätt överlämnades till rådets presidium med sikte på förslag snarast möjligt under 1995.

Efter beredning av dessa frågor inom presidiet och partigrupperna framlades ett förslag om ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet till den 5:e extrasessionen (A 1117/p).

Parallellt härmed lämnade presidiet till Nordiska ministerrådet ett underlag till förslag om ändring i Helsingforsavtalet, som härefter resulterat i ett ministerrådsförslag (B 152/p). Presidiet avsåg att återkomma till rådets 47:e session i Kuopio med förslag till ändringar i och anpassning av rådets arbetsordning och andra delar av regelverket, så att dessa bestämmelser kan träda i kraft samtidigt med föreslagna ändringar i Helsingforsavtalet.

I samband med presidiets slutliga beredning hade den vänstersocialistiska gruppen i rådet i ett medlemsförslag (A 1116/p) förordat en annan utskotts- och kommittéstruktur i Nordiska rådet än den som presidiet föreslagit.

Under sessionen i Reykjavik i mars 1995 slog Nordiska rådet fast att det nordiska samarbetet skulle koncentreras till tre huvudområden:

- samarbete inom Norden
- Norden och dess närområde
- Norden och Europa/EU/EES

Utöver koncentrationen till de tre huvudområdena beslutade sessionen i Reykjavik att verksamheten inom det nordiska samarbetet skall motsvara angivna kriterier för ”nordisk nytta”.

I sin motivering till förslagen för ny organisation och nytt arbetssätt anförde presidiet att det nordiska samarbetet aldrig blir fullt utvecklat. Det måste ständigt finnas en beredskap att ompröva och anpassa det nordiska samarbetets innehåll och former. Endast så kan det nordiska samarbetet behålla sin politiska dynamik, aktualitet och slagkraft.

En reformering av rådets organisation och arbetssätt och en förstärkning av partigruppernas roll i den politiska berednings- och beslutsprocessen bör grundas på de allmänna principer som slogs fast genom rådets beslut under den 46:e sessionen i Reykjavik.

Med utgångspunkt i rapporten ”Nordiskt samarbete i en ny tid” och plenarförsamlingens beslut i Reykjavik skall rådets ledningsfunktion stärkas och tydliggöras. Ledningen utövas i första hand av rådets *plenarförsamling*, som är rådets högsta beslutande organ. Det är plenarförsamlingen som har rådets formella beslutskompetens och som tar ställning till prioriteringar, övergripande politiska frågor och allmän inriktning av rådets arbete. Mellan sessionerna tillvaratar *presidiet*, som i dag, rådets uppgifter.

#### *Utskotten*

Utskottsorganisationen föreslogs bli baserad på de tre huvudområdena således att det blev ett Norden-, ett närområdes- och ett Europautskott.

Presidiet föreslog vidare att en *valkommitté* och en *kontrollkommitté* inrättades. Valkommittén skall ha till uppgift att förbereda de val till rådets olika organ som plenarförsamlingen skall besluta om. Kommittén föreslås bestå av sju ledamöter med minst en representant per partigrupp i enlighet med den praxis som nu gäller.

En särskild kontrollkommitté inrättas. Den består av fem medlemmar med en representant från varje land. De tre självstyrande områdena skall ha närvaro-, förslags- och yttranderätt. Kommittén får ansvar att utöva den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras via den nordiska budgeten och över de nordiska institutionerna och utföra särskilda kontrolluppgifter.

Presidiet ställde sig bakom ministerrådets förslag om att i Helsingforsavtalet införa en generell regel för likabehandling i Norden. I ministerrådsförslaget förutsattes att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet beslutade om hur regelns tillämpning lämpligen skall följas upp. Presidiet ville för sin del understryka vikten av att man fick till stånd ett effektivt förfarande för att behandla frågor om bristande likabehandling i nationell tillämpning. Behovet av systematisk övervakning och utvärdering av regelns tillämpning understöks genom dess karaktär av politisk-moralisk viljeyttring, snarare än judiciell reglering med rättskraft i enskilda fall.

Nordiska rådet beslöt i enlighet med presidiets förslag.

## H. 47:e sessionen

### H.1 Den utrikes- och säkerhetspolitiska debatten

Danmarks utrikesminister *Niels Helveg Petersen* presenterade ministerrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse. EU-frågor skulle i framtiden utgöra fasta dagordningspunkter på mötena med de nordiska statsministrarna, utrikesministrarna och samsamarbetsministrarna samt även vid andra ministerrådsmöten. Ministrarna hade även beslutat att kontakter skulle upprättas mellan de nordiska ländernas representationer i Bryssel. Det var av avgörande betydelse att man i nordiskt samarbete tidigt tog upp viktiga EU-frågor till diskussion för att härigenom kunna få bättre genomslag i europeiska fora och påverka utformningen av EU:s politik. Den starka nordiska representationen i EU innebar att nordiska synpunkter var bättre förankrade i EU:s

gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Norge och Island hade som medlemmar i EES möjlighet att ansluta sig till EU:s beslut och aktiviteter. Detta kunde endast stärka de nordiska synpunkterna inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. I samband med förberedelserna av EU:s regeringskonferens var det ämnen av nordiskt intresse som präglade debatten, ämnen som demokrati, utvidgning, säkerhet och miljö, offentlighet, tillväxt och sysselsättning. Han ansåg dock att den viktigaste uppgiften man stod inför inom Europa var öppningen av det västliga samarbetet mot öst. Norden hade särskilt intresse härav och i synnerhet skulle EU:s utvidgning till Baltikum stärka stabiliteten i Nordens närområden.

Utvidgningen av NATO borde föregå i ett lugnt tempo och det var viktigt att hålla Ryssland och Ukraina väl informerade. Dialogen med dem skulle fortsatt utvidgas, men det betydde inte att de hade någon vetorätt mot utvidgningen av NATO, som inte kunde ses isolerat från en förstärkning av OSSE:s säkerhetspolitiska dimension. Det danska ordförandeskapet i Europarådet såg som sin stora uppgift att få Ryssland upptaget som medlem. Helveg Petersen såg med tillfredsställelse inrättandet av den baltiska fredsbevarande bataljonen, BALTBAT. Ett gott samarbete mellan de baltiska länderna och Ryssland var viktigt för hela unionen. Kaliningrad var fortsatt en viktig fråga.

*Statsminister Ingvar Carlsson* noterade att de nordiska ländernas historia och kultur format samhällen som såg ungefär likadanna ut och fostrat människor med ungefär lika värderingar. Den samhörighet detta skapade var unik i världen och gav en unik möjlighet och ansvar att förvalta och förädla inte bara internt nordiskt samarbete utan också att uppträda gemensamt i bredare sammanhang i det europeiska samarbetet och i andra internationella fora.

Förutsättningarna för det nordiska samarbetet hade förändrats och den reformprocess som pågick inom Nordiska rådet var ett svar på dessa nya utmaningar. Den nordiska samhällsmodellen för arbete och välfärd innehöll många beståndsdelar som var efterfrågade inom EU. De nordiska ländernas politik inom områden som arbetsmarknad, miljö, arbetsmiljö, jämställdhet och infrastruktur kunde erbjuda inspiration till utvecklingen inom EU. Konsumentfrågor och krav på öppenhet var två viktiga områden som de nordiska EU-medlemmarna drev gemensamt och där de själva kunde utgöra goda exempel. Den fria rörligheten över gränserna var ett grundläggande element i det europeiska samarbetet och också en av grundstenarna i Norden. Statsministrarna var eniga om att det behövdes en nordisk ordning i förhållande till Schengen, så att det inte etablerades nya gränser i Norden och mellan Norden och Europa. Den nordiska passunionen måste upprätthållas inom ramen för ett vidare europeiskt samarbete.

Enligt Sveriges erfarenheter var det mycket värdefullt att samtidigt tillhöra en nordisk gemenskap – inom och utom EU. Tre nordiska statsministrar träffades alltid före EU:s toppmöten och diskuterade gemensam strategi för att driva gemensamma ståndpunkter. De arbetade nu intensivt för att kampen mot arbetslösheten skulle föras upp på EU:s dagordning som en av de viktigaste frågorna inför regeringskonferensen 1996. Unionen måste i större utsträckning än tidigare koncentrera arbetet på de områden som EU:s befolkning ansåg angelägna och prioriterade. Den nordiska traditionen av folklig

förankring av politiska beslut fick alltmer gehör. Det var en central uppgift att bidra till stabilitet och säkerhet i hela Europa, och utvidgningen av EU, inte minst med de baltiska staterna, var ett viktigt steg. Samarbetet i Östersjöområdet och Barentsregionen utvecklades alltmer i olika former: på nationell nivå, i nordisk samverkan, inom ramen för Östersjö- och Barentssamarbetet och med EU:s medverkan. Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet spelade en viktig roll i denna process. EU hade för första gången en gemensam landgräns med Ryssland, och det var viktigt att Ryssland vävdes in i europeiskt samarbete. Östersjörådet hade här en viktig uppgift. I Sveriges arbete i Östersjörådet var det också viktigt att försöka skapa en brygga mellan EU och det mellanstatliga Östersjösamarbetet.

Den socialdemokratiska gruppens talesman *Dorte Bennedsen* gjorde likaledes en översikt över det europeiska läget och ställde frågan om Nordiska rådet hade en roll att spela eller om uppgifterna att skapa ett fredligt och stabilt Europa kunde överlämnas till EU, OSSE och NATO. Men Nordiska rådet hade något enastående att erbjuda då det hade uppnått vad som inte lyckats för andra europeiska organisationer, nämligen en känsla av samhörighet, inte bara bland politiska beslutsfattare utan också bland befolkningarna. I Norden delade man en värdegemenskap kring demokrati, skydd av minoriteter, uppbyggnad av välfärdssamhället och miljön. Vad gällde det europeiska samarbetet pekade hon särskilt på vikten av att få med alla länderna kring Östersjön i samarbetet och att integrera Ryssland i det europeiska samarbetet, så att denna tidigare supermakt inte kände sig isolerad och utesluten från den europeiska kontinenten. Fred och stabil säkerhet kunde inte uppnås utan Ryssland.

Vad gällde EU framhöll *Dorte Bennedsen* att om EU skulle uppnå större tillslutning bland befolkningen var det nödvändigt att EU blev bättre på att skapa goda resultat för befolkningen. Det var därför nödvändigt att EU gjorde mera för miljön och mot arbetslösheten samt blev bättre på att säkra löntagarnas rättigheter och konsumentskyddet. EU borde också bli mer öppen och demokratisk. Just på dessa områden fanns ett nordiskt intresse att göra en insats.

Mittengruppens talesman *Knud Enggaard* pekade på de nya möjligheter som den europeiska utvecklingen medförde. Europa var på väg att utveckla sitt förhållande åt öster där demokrati, marknadsekonomi och gemenskapens rättsregler utprovades i ett väntrum till EU. NATO:s eventuella utvidgning österut förutsatte en större förståelse för de nya demokratierna, inte minst från Rysslands sida. En säkerhetspolitisk trygghet för flera länder förutsatte samarbete med Ryssland, dock utan att Ryssland därigenom fick vetorätt.

Även *Enggaard* nämnde Kaliningrad och pekade på att denna del av Ryssland inte fått del av den utveckling som regionen i övrigt önskade och behövde. Dess särskilda och problematiska geografi var välkänd, och ekonomiska och sociala förhållanden behövde utvecklas så att det framtida samarbetet i området bättre kunde stödja regionens utveckling. Därtill kom behovet av att den militära situationen i Kaliningradområdet stod i bättre förhållande till det nya avspänningsläget.

Konservativa gruppens talesman *Hans Engell* var enig med *Niels Helveg Petersen* om att nordiska ämnen präglade debatten inför regeringskonferen-



sen och pekade även på närhetsprincipen och den folkliga förankringen av EU-samarbetet. De nordiska länderna hade särskilda erfarenheter när det gällde att säkra en folklig uppslutning kring EU. Omkring hälften av de nordiska ländernas befolkning var skeptisk eller direkt motståndare till EU-samarbetet. Det hade varit spännande att få höra hur de nordiska utrikesministrarna skulle åstadkomma upplysning, debatt och större folklig acceptans inför regeringskonferensen. Det var inte möjligt att bygga upp det framtida Europa och inte heller att behålla sympatin för det nordiska samarbetet om man inte hade befolkningen med sig. Förståelse och varmt engagemang för både den europeiska och den nordiska saken, inte minst bland yngre, var grundvalen för integrationsprocessen och för att behålla engagemanget och tilltron till Nordiska rådet. Men för att detta skulle lyckas krävdes också att man kunde ge lösningar på de problem som upptog människorna i Europa och Norden, som arbetslöshet, miljö och trygghet men också mer frihet och valmöjligheter.

Den vänstersocialistiska gruppens talesman *Outi Ojala* inledde med en översikt över globala problem som befolkningstillväxten och växthuseffekten och ansåg att media i Norden alltför mycket koncentrerade sig på EU-frågor. Han såg mer positivt på OSSE, som täckte hela Europa bättre än EU. Ryssland stod på en skiljelinje: demokratin hade inte hunnit rota sig, de ekonomiska reformerna hade inte följts av sociala åtgärder. Under dessa förhållanden var det särskilt viktigt att undvika sådant som i Ryssland kunde tolkas som ett isoleringsförsök eller inringningspolitik. OSSE kunde på ett utmärkt sätt fungera som en länk, som band samman de europeiska länderna för ett fredligt samarbete. Kontakterna borde intensifieras och ekonomiska förbindelser mångdubblas. Även sådana projekt som nya väg- och järnvägsförbindelser mellan Ryssland och Finland var viktiga för hela Norden. Som förebyggande åtgärder borde man genom FN, OSSE, Europarådet och Nordiska rådet bidra till politiska och ekonomiska reformer och även snabbt reagera på kränkningar av de demokratiska spelreglerna. Ekonomiskt bistånd var också ett nödvändigt medel för att få den östra delen av Europa på fötter och in på en stabil utvecklingsbana.

Vidare tog Outi Ojala upp riskerna med kärnkraftverken och den civila och militära kärntechnologin i de arktiska områdena. De nordiska regeringarna borde sätta i gång gemensamma projekt för en säker hantering av kärnavfall från Ryssland och Baltikum, och gemensam miljöberedskap borde utvecklas för övervakning, katastrofberedskap och bekämpning av miljörisker. I linje med att de nordiska regeringarna fördömde franska kärnvapenprov efterlyste hon förverkligande av rådets rekommendation om en kärnvapenfri zon i Norden.

Debatten i sin helhet återfinns i de tryckta protokollen från sessionen.

## H.2 Statsministrarnas redogörelse

Statsministrarnas redogörelse framfördes å Finlands statsministers vägnar av samarbetsminister *Ole Norrback* som bl.a. tog upp närområdenas betydelse som en del av den nya europeiska arkitekturen. Gemensamma möten mellan olika fackministrar i Norden och Baltikum borde ordnas. Även samarbetet

mellan Baltiska ministerrådet och Nordiska ministerrådet höll på att ta form. Ett konkret exempel på nordiskt närområdessamarbete var det Baltiska investeringsprogrammet som inrättades år 1992, en – för nordiska förhållanden – ovanligt stor satsning på Baltikum av såväl finansiella resurser som teknisk assistans, en katalysator för större finansiella flöden än de nordiska länderna ensamma kunnat uppbåda. En överenskommelse om fortsättning av programmet till 1999 undertecknades i Kuopio.

Ministern tog även upp språkfrågan och erinrade om att sessionen hölls i hjärtat av Savolax, i en klart finskspråkig del av ”Östnorden” och underströk ökad nordisk beredskap att tillgodose den finsktalande befolkningens behov visavi språklig gemenskap och språkförståelse. Under det finska ordförandeskapet 1996 skulle regeringarna särskilt understryka vikten av att målmedvetet arbeta för nordisk språkförståelse och föreslå åtgärder som stöder nordbors – i synnerhet finländares och islänningars – möjligheter att oavsett modersmål på likvärdiga villkor delta i det nordiska samarbetet.

Statsministrarna hade tillsatt en nordisk arbetsgrupp för värdering av den nordiska språkgemenskapen och skulle föreslå långsiktiga åtgärder för att öka språkförståelsen i Norden samt mera kortsiktiga aktiviteter av kampanjkaraktär.

Som en synnerligen obehaglig kontrast till det nordiska kulturarvet hade främlingsfientlighet och intolerans gjort intrång i samhällena. Politikerna i de nordiska länderna borde ställa sig i främsta ledet för synliga manifestationer mot främlingsfientlighet och intolerans som under inga förhållanden och med inga motiveringar kunde accepteras. Kampanjen mot rasism borde få en fortsättning och integreras i allt nordiskt kultursamarbete.

### H.3 Antagna rekommendationer och interna beslut

#### H.3.1 Presidiet

*Internt beslut nr 7/1995 angående ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet (A 1120/p)*

Nordiska rådet beslutar

- att godkänna presidiet förslag till ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet
- att ändringarna i arbetsordningen träder i kraft samma dag som ändringarna i Helsingforsavtalet träder i kraft.

Vid 5:e extra sessionen i Köpenhamn den 29 september 1995 fattades såsom tidigare nämnts principbeslut om ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet. Vidare beslutade rådet att rekommendera de nordiska regeringarna att företa vissa ändringar i Helsingforsavtalet, som ett led i förverkligandet av rådets beslut under den 46:e sessionen i Reykjavik angående ”Nordiskt samarbete i en ny tid”.

Presidiet anmälde också att man avsåg återkomma till rådets 47:e session i Kuopio med förslag till ändringar i och anpassning av rådets arbetsordning,

så att dessa bestämmelser skulle kunna träda i kraft samtidigt med beslutade ändringar i Helsingforsavtalet.

Presidiet hade sålunda utarbetat ett förslag till ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet. Under beredningens gång har presidiet konstaterat att den nu gällande arbetsordningen ändrats ett stort antal gånger och att den med tiden kommit att bli tämligen svåröverskådlig. I viktiga avsnitt var arbetsordningen, enligt presidiets bedömning, därför inte ändamålsenlig. Presidiet har därför beslutat företa en genomgripande översyn av arbetsordningen och övriga relevanta delar av det interna regelverket, i syfte att få underlag för ett förslag till plenarförsamlingen om en ny arbetsordning för rådet – mer genomgripande än vad som lämpligen kunde genomföras inför den 47:e sessionen. En arbetsgrupp med en företrädare för varje partigrupp har tillsatts med uppdrag att lämna förslag till presidiet under våren 1996.

Mot den bakgrunden föreslogs nu endast förändringar som var helt nödvändiga för att, till årsskiftet 1995/96, förverkliga rådets beslut under den 5:e extra sessionen om ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet och för att följa upp beslutade ändringar i Helsingforsavtalet.

*Rekommendation nr 28/1995 angående utvärdering av nordiska samarbetsinstitutioner (B 156/p)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att så snart det föreligger, göra resultatet av den pågående remissbehandlingen av rapporten om värderingen av de samnordiska institutionerna, jämte de slutsatser som dras därav, tillgängligt för Nordiska rådet,
- att bereda rådet tillfälle att lämna synpunkter även innan riktlinjerna för arbetet med 1997 års budget för nordiskt samarbete fastställs av samarbetsministrarna och
- att hålla rådets organ underrättade om det fortsatta arbetet med institutionsgenomgången.

Med utgångspunkt i rapporten ”Nordiskt samarbete i en ny tid” och rådets beslut på grundval därav under den 46:e sessionen hade Nordiska ministerrådet initierat en utvärdering av verksamheten i de nordiska institutioner som finansieras över den gemensamma nordiska budgeten.

I sitt betänkande över ministerrådsförslaget konstaterade presidiet att förslaget endast behandlade processen för den fortsatta behandlingen av institutionsgenomgången. Enligt presidiets uppfattning måste procedur och tidtabell ge utrymme för reellt parlamentariskt inflytande över de politiska konsekvenserna av denna genomgång. Effektiva och ändamålsenligt organiserade samnordiska institutioner kunde vara viktiga instrument i förverkligandet av de centrala politiska målsättningar som beslutades i Reykjavik som ett led i det pågående reformarbetet.

Bedömningen av hur ”nordiskt nyttig” en institutions verksamhet är måste enligt presidiet ses mot bakgrund av politiska prioriteringar för nordiskt samarbete i stort. Därför var det viktigt att ministerrådet genom den beslutade remissomgången skaffade ytterligare underlag för sin politiska bedöm-

ning av arbetsgruppens förslag. Rådet måste också ges möjlighet att lämna sitt bidrag till den bedömningen innan färdiga förslag förelåg som ett led i 1997 års budget, över vilken rådet under alla omständigheter kommer att utöva sitt inflytande i sedvanlig ordning. Det var därför presidiet bestämda mening att partigrupperna i rådet och dess organ skall beredas tillfälle att lämna synpunkter i sak *innan* utgångspunkterna för generalsekreterarens budgetförslag lades fast.

### H.3.2 Juridiska utskottet

*Rekommendation nr 38/1995 angående det framtida nordiska lagstiftnings-samarbetet (A 1114/j)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att det nordiska lagstiftnings-samarbetet fortsätter i samma omfattning som tidigare
- att de nordiska länderna, innan ny lagstiftning genomförs, underrättar varandra om syftet och innehållet samt söker information om huruvida motsvarande bestämmelser genomförts i annat nordiskt land
- att de nordiska länderna samarbetar på tidigt stadium, när ny förordning, som omfattar nordiska medborgare, är under förberedelse
- att de nordiska länderna vid genomföringen/implementeringen av EU-reglerna och regler, som följer av EES-avtalet, i vidast möjliga utsträckning och i enlighet med de förpliktelser som åligger de enskilda länderna tillser att dessa regler genomförs på ett enhetligt sätt i hela Norden i syfte att etablera eller bevara den nordiska rättsenheten eller rättslikheten på så många förvaltningsområden som möjligt
- att administrationen av enhetliga regler såvitt möjligt blir enhetlig/följer samma principer
- att de nordiska justitieministrarna årligen rapporterar till rådet om vilka nya lagstiftningsåtgärder som vidtagits och trätt i kraft under året i de enskilda nordiska länderna samt redogör för framtida planer nationellt och nordiskt.

Rådet beslöt samtidigt att inte företa sig något i anledning av medlemsförslag A/1087/j om nordisk rättslikhet vid ett närmande till Europa.

Juridiska utskottet noterade justitieministrarnas uttalande i årsberättelsen, att de ansåg det avgörande att det europeiska samarbetet inte ledde till att det nordiska lagstiftnings-samarbetet försvagades och att det europeiska samarbetet tvärtom medfört att de nordiska ländernas lagstiftnings-samarbete utvidgats till flera nya områden. Utskottet såg detta med tillfredsställelse och hoppades att regeringarna tog till vara de möjligheter som gavs att på grundval av de förslag som framlades av kommissionen, ofta i s.k. grönböcker eller vitböcker på skiftande områden, i god tid samordna de nordiska ländernas ståndpunkter och därigenom påverka EU:s politik på längre sikt. Detta borde ge bättre möjligheter att påverka det europeiska regelverket i en rikt-

ning som stämde överens med den nordiska rättstraditionen och förvaltnings-traditionen. Det nordiska samarbetet innehöll en tradition att orientera varandra om kommande initiativ före besluten, vilket också gav tillfälle till gemensam tolkning av reglerna och likartad administrativ praxis. Särskilt vad gällde lagstiftning om spelreglerna på det ekonomiska området, inte minst de som påverkade konkurrensförhållandena i näringslivet, var enhetliga rättsregler och administrativ praxis av avgörande betydelse för integrationen, inte bara på det ekonomiska området. Utskottet fann att dess eget utskottsförslag härigenom i allt väsentligt uppfyllde syftet med medlemsförslaget A 1087/j om nordisk rättslikhet.

*Rekommendation nr 39/1995 om likabehandling av nordiska medborgare i samarbete med de nordiska ombudsmännen (A 1122/j)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att inleda ett samarbete för att tillse att offentliga myndigheter i de nordiska länderna bidrar till att lägga förhållandena till rätta på bästa möjliga sätt så att de parlamentariska ombudsmannafunktionerna kan utöva sin kontroll av att nordiska medborgare behandlas i enlighet med de syften som uttrycks i artikel 2 i Helsingforsavtalet.

Rekommendationen grundades på ett utskottsförslag som, med utgångspunkt i den nya artikel 2 i Helsingforsavtalet om likabehandling av nordiska medborgare, tog sikte på de problem som ofta mötte nordiska medborgare som bosatte sig eller sökte arbete i annat nordiskt land än hemlandet. Utskottet hänvisade också till att presidiet beslutat vända sig till samsarbetsministrarna och anmodat om en redogörelse för hur regeringarna avsåg att låta den nya artikel 2 i Helsingforsavtalet ingå i det framtida lagstiftningsarbetet samt även till de nordiska parlamentens talmän, så att parlamenten och deras ombudsmän uppmärksammades på den nya likabehandlingsregeln. Utskottets förslag syftade till att också lokala myndigheter skulle efterleva nordiska avtal och konventioner.

### **H.3.3 Kulturutskottet**

*Rekommendation nr 35/1995 angående handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur (B 153/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

– att fastställa förslaget till handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete för åren 1996–2000, med förbehåll för att ministerrådet ytterligare bearbetar förslaget till handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete (B 153/k), och återkommer till Nordiska rådets nästa session med ett reviderat förslag, varvid bl.a. följande frågeställningar beaktas:

- att de nordiska utbildnings- och forskningsministrarnas bidrag till nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete inhämtas och inarbetas i planen
- att kulturutskottet inte stödjer upprättande av ”Ett levande Norden”-fond
- att kulturutskottet är tveksamt till upprättande av en ledningsgrupp för barn- och ungdomskultur
- att kulturutskottet vill att det grundbidrag som tilldelas barn- och ungdomsorganisationerna inte reduceras från nuvarande nivå
- att det utarbetas en nordisk strategi när det gäller den kulturella utvecklingen i de mångkulturella samhällena i våra nordiska länder
- att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av handlingsplanen framskrider.

Handlingsplanen omfattar mål och strategier för nordiskt barn- och ungdomssamarbete under perioden 1996–2000, förslag till konkreta initiativ, projekt samt struktur och ekonomi. Huvudsyftet med handlingsplanen är att stärka den nordiska identiteten genom att öka barns och ungdomars kunskap om och intresse för nordisk kultur.

Kulturutskottet uttalade sin tillfredsställelse över ministerrådsförslaget och delade de grundläggande målsättningarna i detta. Förslaget hade dock tillställts rådet väldigt sent, och enligt utskottet var det att betrakta som ett gott underlag för diskussion på såväl nationellt som nordiskt plan och därefter borde ett reviderat förslag till handlingsplan föreläggas rådet.

Utskottet beklagade också att handlingsplanen utarbetats enbart av kulturministrarna. Skolan har en central roll för att satsningen på barn- och ungdomskultur skall lyckas, inte minst med tanke på att skolan är den gemensamma mötesplatsen för barn och unga. Det var därför viktigt att även utbildningsministrarna deltog i detta arbete.

Kulturutskottet ställde sig avvisande till förslaget att inrätta en fond till stöd för särskilda barn- och ungdomsprojekt. Enligt utskottet kunde en sådan uppgift tillvaratas av den redan existerande kulturfonden. Förslaget att upprätta en ledningsgrupp för nordisk barn- och ungdomskultur ställde utskottet sig också tveksamt till. Denna uppgift borde åvila kultur- och utbildningsministrarna för att säkra tvärssektoriella satsningar. Utskottet underströk också vikten av att ta till vara det frivilliga organisationslivets erfarenheter på området och uttalade vikten av att det grundstöd som i dag tilldelas barn- och ungdomsorganisationer inte reduceras. Avslutningsvis betonades vikten av att utarbeta en nordisk strategi såvitt gällde den kulturella utvecklingen i de mångkulturella samhällena i våra nordiska länder.

*Rekommendation nr 36/1995 angående utbildningssamarbete för tolkar och översättare i EU (A 1086/k)*

1995/96:NR1

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att tillsammans med relevanta EU-organ intensifiera utbildningssamarbetet i syfte att snabbt säkerställa behovet av tolkar och översättare som behärskar de nordiska språken.

Kulturutskottet konstaterade i sitt betänkande att alla de nordiska språken i europeiska sammanhang är minoritetsspråk. Det var därför viktigt att de nordiska representanterna i EU kontinuerligt arbetade för att säkra de små språkens ställning.

Trots att trycket på EU, med sina 15 medlemmar och många nya potentiella medlemmar, ökade för en reduktion av antalet officiella språk ansåg utskottet att det var viktigt att inte bidra till att minska de små språkens ställning. Däremot var man positiv till att intensifiera utbildningssamarbetet för tolkar och översättare i EU i de nordiska språken.

*Rekommendation nr 37/1995 angående utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet (A 1112/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta särskilda ordningar för att främja de två- och flerkulturella nordiska barnens möjligheter att utveckla de olika sidorna av sin språkliga och kulturella identitet inom elev- och lärarmobilitet och det nordiska skoldatanätet i det nordiska samarbetet.

Kulturutskottet ansåg att det var av stor betydelse att barn i de nordiska länderna som bosatt sig i annat nordiskt land eller barn med dubbel nordisk identitet får undervisning såväl i uppehållslandets modersmål som i sitt ursprungliga modersmål. Mot denna bakgrund var utskottet mycket positivt till att det utarbetades särskilda ordningar för att främja de två- och flerkulturella barnens möjligheter att utveckla de olika sidorna av sin språkliga och kulturella identitet.

*Medlemsförslag i övrigt*

Kulturutskottet hade dessutom haft att behandla två medlemsförslag som inte föranledde någon åtgärd från rådets sida, nämligen

- medlemsförslag om nordiska forskningskluster på toppnivå inom några få områden
- medlemsförslag om revidering av utdelningsordningen för Nordiska rådets litteraturpris resp. musikpris.

### H.3.4 Socialutskottet

1995/96:NR1

*Rekommendation nr 40/1995 angående utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna (A 1110/s)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att utreda förutsättningarna för att förstärka och utvidga det nordiska samarbetet mellan de nordiska sjömansmissionerna via det Nordiska sjömanskyrkorådet och stödja dess viktiga verksamhet utomlands för nordiska medborgare.

Enligt socialutskottet utvecklade sig de nationella sjömansmissionernas arbete väl på nationell nivå, i nära samröre med landets befolkning. Utskottet såg också positivt på samarbetet genom Nordiska sjömanskyrkorådet, som medfört ett samkyrkligt samarbete i flera utländska städer. Utskottet menade dock att ett än närmare samarbete mellan de nordiska kyrkorna och frivilliga organisationer borde stärkas genom att det kyrkliga samarbetet utanför de nordiska länderna ytterligare tillrättalades genom att de nordiska regeringarna utökade det offentliga bidraget till kyrkligt arbete i utlandet. Nordiska sjömanskyrkorådet kunde därvid fungera som ett särskilt centralorgan för att utveckla konkreta nordiska samarbetsavtal.

*Rekommendation nr 41/1995 angående utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområden (A 1118/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra en utbildning av ungdomar i Nordens närområden till att bli informatörer på narkotikaområdet i nära samarbete med Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor och andra berörda myndigheter, institutioner och organisationer i Norden och Nordens närområden, som arbetar med att bekämpa narkotika.

Socialutskottet underströk att narkotikaproblemet måste bekämpas även i Nordens närområden, som fått växande betydelse som ursprungsområde för narkotikahantering. Enligt utskottet var information och upplysning bland ungdomar fundamentala åtgärder, då ungdomen var en riskgrupp och samtidigt starkt mottaglig för information.

Socialutskottet stödde det bakomliggande förslaget grundtanke att i närområdena hämta och utbilda narkotikainformatörer bland utsatta ungdomsgrupper, som utifrån egna erfarenheter kunde informera andra ungdomar. Utbildningen borde ske utifrån gemensamma riktlinjer och målsättningar, varvid de baltiska staterna själva, i sin egenskap av transitländer, intog en framträdande roll. Det borde vidare sörjas för allt önskvärt stöd i informatörernas arbete från både officiella myndigheter och frivilliga organisationer, enligt utskottet.



### H.3.5 Miljöutskottet

1995/96:NR1

*Rekommendation nr 29/1995 angående handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996–2000 (B 154/m)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att fastställa handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996–2000 i enlighet med ministerrådsförslaget (B 154/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet
- att ministerrådet i ministerrådets budget 1997 och därefter under programmets löptid avsätter nödvändiga budgetmedel, i 1995 års medel ca 23 MDKK, till handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996–2000.

Miljöutskottet instämde i ministerrådets förslag beträffande tre huvudområden som grund för det framtida samarbetet, nämligen samarbete byggt på värdegemenskap, kulturarv och likartat naturunderlag, internationellt samarbete särskilt i EU-sammanhang och samarbete med de nya närområdena, bl.a. om centrala miljö-, utbildnings- och forskningsuppgifter. Utskottet välkomnade också de föreslagna insatsområdena: utveckling av kvalitetsprodukter utifrån miljöhänsyn, förvaltning av genetiska resurser, utveckling i jord- och skogsbrukssavhängiga regioner och främjande av ett bärkraftigt jordbruk.

Utskottet tillstyrkte vidare fortsatta insatser inom det internationella samarbetet om en långsiktig hållbar utveckling och om biologisk mångfald med särskild inriktning på Nordens närområden. Utveckling av primärnäringarna i närområdena liksom den pågående kompetensöverföringen såg utskottet som bidrag till politisk stabilitet i området. Stor uppmärksamhet borde, enligt utskottet, fästas vid jordbrukets påverkan på Östersjöns miljö och bl.a. borde tillförseln av näringssalter bekämpas aktivt. Utskottet beklagade emellertid att handlingsprogrammet inte fullfinansierats utan uppvisade en brist på tre miljoner i 1996 års budget och manade till fullfinansiering i kommande års budgetar.

*Rekommendation nr 30/1995 angående höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital (B 155/m)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att höja Nordiska miljöfinansieringsbolagets grundkapital samt vidta de ändringar av 2, 3 och 10 §§ i miljöfinansieringsbolagets stadgar i enlighet med ministerrådsförslaget (B 155/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

Miljöutskottet var enigt med ministerrådet om NEFCO:s stora betydelse som expertorgan och såg det angeläget att bolaget fortsatt spelade en viktig roll för miljöarbetet i Nordens närområden, särskilt Barentsområdet. Mot bakgrund av flertalet positiva utvärderingsrapporter anbefallde utskottet en höjning av NEFCO:s grundkapital och de föreslagna stadgeändringarna.

*Rekommendation nr 31/1995 angående handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området (B 157/m)* 1995/96:NR1

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- att fastställa handlingsprogrammet för samarbete i det arktiska området i enlighet med ministerrådsförslaget (B 157/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet samt
- att ministerrådet i Nordiska ministerrådets budget 1997 och i senare budgetar avsätter medel för nordisk samordning av insatser i Arktis och att dessa medel ges en sådan omfattning att de bidrar till medfinansiering från nationella och internationella finansieringskällor.

Miljöutskottet instämde i ministerrådets bedömning av de hot mot hälsa, biologisk mångfald och biologiska resurser som bl.a. den militära miljöförstörelsen medfört. Utskottet välkomnade ministerrådets initiativ till en samordnad Arktispolitik, med början 1996, som skulle baseras på miljöhänsyn och strävan efter en bärkraftig utveckling och uppnås genom koordinering, resursanvändning och effektivisering. Utskottet noterade också planer på att vidareföra Barents euro-arktiska råd som regionalt organ och konstaterade ett behov av att klarlägga ansvars- och arbetsfördelning i området. Särskilt viktigt var att nå en tillfredsställande lösning vad gällde förvaltningen av fiske-resurserna.

Bland en rad förslag till åtgärder inom miljö, infrastruktur och forskning önskade utskottet särskilt uppmärksamma insatser till stöd för de arktiska urbefolkningarna, bl.a. genom ett seminarium om dessa gruppers produktion och handel samt program för produktutveckling, vidareförädling och marknadsföring.

*Rekommendation nr 32/1995 angående parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet (B 157/m)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

- att under pågående regeringsförhandlingar om bildandet av ett arktiskt råd verka för att kontaktformer etableras, i form av en permanent parlamentarisk kommitté, vilken möjliggör en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament samt
- att verka för att Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att dess verksamhet finansieras genom en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlemmar bidrar enligt en överenskommen intern fördelning.

Miljöutskottet delade ministerrådets uppfattning att ett överordnat koordinerande samarbetsorgan – ett arktiskt råd – i hög grad skulle bidra till det heltäckande samarbete om Arktis som Nordiska rådet i rekommendation 31/1992 bett regeringarna att etablera. Utskottet instämde med den parlamentariska arktiska samarbetskommittén om att de nordiska regeringarna borde ha en aktiv roll i förhandlingarna om rådets bildande. Även ett parlamentariskt inflytande i Arktiska rådet måste säkras, enligt utskottet, med tanke på

intressekonflikter vad gällde den framtida utvecklingen. Exempelvis måste värnandet om den sårbara naturen och den biologiska mångfalden vägas samman med urbefolkningarnas speciella intressen, bl.a. vad gällde rendriften och den grönländska fångstkulturen.

Utskottet manade därför regeringarna att verka för kontaktformer för en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament. Lämpligt kontaktorgan för parlamentarikersidan kunde vara den parlamentariska arktiska samarbetskommittén, som bildats till följd av Nordiska rådets parlamentarikerkonferens om Arktis 1993. Vidare borde de nordiska länderna ha som målsättning att Arktiska rådet fick ett permanent sekretariat och en fast finansiering. På sikt borde länderna överväga att stärka samarbetet även genom en internationell konvention.

*Rekommendation nr 33/1995 angående obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU (A 1108/m)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i EU fortsatt verka för införandet av en obligatorisk CO<sub>2</sub>-skatt (koldioxid-) samt skärpta och bindande krav på utsläpp av luftförorenande ämnen, bl.a. NO<sub>x</sub> (kväveoxider) och SO<sub>2</sub> (svaveldioxid).

Miljöutskottet delade förslagsställarnas oro över de stora mängder luftföroreningar över Norden som genom att överskrida belastningsgränser för försurning av mark och vatten kunde leda till stora förluster i nordisk skogsnäring och naturens mångfald. Största kostnadsnyttan kunde vinnas genom nordiskt agerande i internationella organisationer i syfte att söka koncentrera luftvårdsåtgärderna till minskning av utsläpp från de mest förorenande källorna. Härvid noterade utskottet arbetet i den nordiska ad hoc-gruppen för energirelaterade klimatfrågor (TemaNord 1955:537), som låg i linje med intentionerna i det bakomliggande förslaget, nämligen att söka effektivisera energianvändandet i Östeuropa och vinna europeiskt gehör för principer för s.k. joint implementation.

Utskottet tillstyrkte förslaget att länderna fortsatt borde eftersträva att det inom EU införs en obligatorisk CO<sub>2</sub>-skatt. Enligt utskottet borde regeringarna verka även för att EU införde gemensamma skatter eller avgifter på utsläpp av luftförorenande ämnen, bl.a. NO<sub>x</sub>.

Vidare borde länder i Öst- och Centraleuropa uppmuntras att undvika bildominerande trafiksystem och i stället satsa på miljömässigt bästa trafiksystem definierat utifrån landets egna förutsättningar, miljöeffekter hos nuvarande och framtida energikällor för olika transportslag samt effektiviseringsmöjligheter genom förbättrad logistik. Lån borde i första hand beviljas projekt med bästa möjliga miljöeffekt.

*Rekommendation nr 34/1995 angående regionalt samarbete inom energiområdet (A 1119/m)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

- att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt miljövänligt energisystem, i största möjliga utsträckning baserat på användande av förnybara energikällor samt
- att som ett led i upprättandet av planen utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland, inklusive utbyggnad av en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland, samt under vilka förutsättningar de baltiska staterna kan anslutas till detta system.

Enligt miljöutskottet var det både för Norden och Nordens närområden av stor miljömässig och ekonomisk betydelse att de samlade energiresurserna nyttjades mer effektivt. En politik för energisamverkan borde baseras på största möjliga användande av miljövänliga och förnybara energikällor. En grundläggande omställning av energipolitiken torde erfordras i många av regionens länder och möjligheter till energihushållning och energieffektivisering uppmärksammas och tillvaratas, ansåg utskottet.

Utskottet återopade rapporten ”Naturgasens roll i Norden och Baltikum fram till år 2010” (TemaNord 1994: 638), enligt vilken den beräknade tilläggspotentialen skapade förutsättningar för ett nordiskt gasnät och möjliggjorde en diversifiering av naturgasförsörjningen. Enligt rapporten var källor för gasanskaffning (i Norge och i Ryssland) starkt förknippade med byggande av en rörförbindelse mellan Norge, Sverige och Finland, ev. Danmark. En förbindelse med Baltikum skulle vidare innebära möjlighet att utnyttja Lettlands enorma lagringskapacitet för naturgas.

I rapporten framhålls fördelen av stora emissionsminskningar vid fullt utnyttjande av naturgasens marknadspotential i Norden och Baltikum. Enligt utskottet borde emellertid emissionsminskningar ses i ett regionalt perspektiv, där också naturgasens CO<sub>2</sub>-belastning inräknas. Vidare framhöll utskottet bioenergin som en viktig, förnybar energikälla. Ett ställningstagande för ökad naturgasanvändning fick inte ses som ställningstagande mot en fortsatt utveckling av bioenergin, utan dessa energiformer var snarast komplement till varandra, menade utskottet.

#### *Medlemsförslag i övrigt*

Utskottet hade dessutom haft att behandla medlemsförslag som inte föranledde någon åtgärd från rådets sida, nämligen:

- medlemsförslag om skyddande av Nordens skogar
- medlemsförslag om ett nordiskt verksamhetsprogram för ett uthålligt jordbruk i syfte att ställa om EU:s jordbrukspolitik
- medlemsförslag om nordiskt ansvar rörande den grönländska fångstkulturen
- medlemsförslag om säkerhetskrav för fartygstrafiken i nordiska territorialvatten.

### H.3.6 Budgetutskottet

1995/96:NR1

*Rekommendationerna nr 24/1995 angående fortsättningen av reformprocessen i det nordiska samarbetet, nr 25/1995 angående fastställande av budgeten för 1996 och 26/1995 angående ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet (C 2; B 151/b)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att tillse att reformprocessen ”Nordiskt samarbete i en ny tid” ges möjlighet att fullföljas på ett lyckosamt sätt, att det hålls ett fortsatt högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995 konsekvent följs och att budgeten ger utrymme för flexibilitet. Det är därför rådets bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet. Här vidlag bör rapporten ”Nordisk nytte” med förslag till ökad brukarfinansiering och övriga förslag till förändringar också bilda underlag för diskussionen.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta de av rådet föreslagna ändringarna i budgetförslaget för 1996.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att beakta följande:

att rådet och dess organ snarast önskar uppta en dialog med ministerrådet för att diskutera hur ministerrådets verksamhetsberättelse, bokslut och förslag till plan/budget skall hanteras i den nya årscykeln med ordinarie session på hösten.

I budgetutskottets betänkande över Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2) och ministerrådets förslag till budget för 1996 (B 151/b) anfördes inledningsvis att de politiska prioriteringarna från Reykjaviksessionen knappast genomsyrade plan- och budgetdokumentet.

I beslutet ”Nordiskt samarbete i en ny tid” från 46:e sessionen i Reykjavik talas om koncentration och effektivisering – av detta fanns tyvärr alltför litet i förslaget. Från utskottets sida framfördes farhågor att tempot i den påbörjade reformprocessen därmed försinkades. För att reformprocessen skulle kunna fullföljas på ett lyckosamt sätt krävdes ett högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995 konsekvent följdes och att budgeten gav utrymme för flexibilitet. Därför var utskottets bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskotten skulle ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet. Härvidlag borde rapporten ”Nordisk nytte” med förslag till ökad brukarfinansiering och övriga förslag till förändringar bilda underlag för diskussionen.

I betänkandet framfördes också synpunkter på de olika sakutskottens andel av den nordiska budgeten. Härvid hade utskotten avgett särskilda yttranden angående sin del av budgeten.

*Rekommendation nr 27/1995 angående information om andra nordiska länders lagstiftning och internt beslut nr 5/1995 angående det nordiska samarbetets förankring i parlamenten (A 1121/b)*

1995/96:NR1

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att informera om lagar och regler i de andra nordiska länderna i samband med att de nationella parlamenten behandlar lagpropositioner.

Nordiska rådet beslutar

att presidiet ges i uppdrag att ansvara för processen att få en bättre koppling mellan det nordiska samarbetet – Nordiska rådet – och arbetet i de nationella parlamenten och de nationella parti-grupperna/parti-organisationerna. Presidiet skall beakta de förslag som framkommit i budgetutskottets kartläggning.

Budgetutskottet hade för 1995 valt en kontrolluppgift utifrån rådets beslut om ”Nordiskt samarbete i en ny tid”, nämligen att se hur samspelet mellan den nordiska politiska arenan, Nordiska rådet, och den nationella arenan i de nordiska ländernas parlament fungerade. Budgetutskottet hade låtit genomföra en kartläggning och ville med denna väcka till debatt och eftertanke om hur vi kan få ett bättre och intensifierat samspel mellan ”det nordiska” och ”det nationella”. Det var budgetutskottets förhoppning att kartläggningen skulle kunna vara ett underlag för fortsatt diskussion mellan rådet och företrädare för de nationella parlamenten, särskilt då parti-grupsledningarna.

Utöver det som framkommit i kartläggningen ”Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten” menade budgetutskottet att de nordiska ländernas regeringar borde informera om lagar och regler i de andra nordiska länderna i samband med att de nationella parlamenten behandlade lagpropositioner. Detta skulle underlätta för de nationella parlamenten att i sitt löpande arbete få översikt över vad som sker på ett nordiskt plan och hur motsvarande saker lösts i de andra nordiska länderna.

## I. Nordiska rådets natur- och miljöpris

Vid en ceremoni i Kuopio den 14 november 1995 fick biologen och miljöpedagogen Torleif Ingelög ta emot Nordiska rådets natur- och miljöpris på 350 000 DKK. Priset utdelades – för första gången – till föreståndaren för Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet för att han med framgång lett arbetet med att kartlägga listade djur och växter i Norden.